

Agora ve školách

Metodická příručka pro učitele

Aktivní občanství a participace

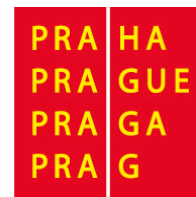
Praha

2021–2023

Projekt Agora ve školách – rozvoj demokratických kompetencí mladých lidí s číslem č. CZ.07.4.68/0.0/0.0/20_079/0002130 je spolufinancován Evropskou Unií.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

Poděkování

Tvorba jakékoli publikace je dlouhý proces, na kterém se podílí řada různých lidí. Nejinak tomu bylo i v případě vzniku této metodiky. Projektový tým z Agory CE by v první řadě chtěl poděkovat všem zapojeným školám a učitelům. Konkrétně jde o Gymnázium Na Vítězné pláni, Obchodní akademii Hovorčovická, Základní školu Praha 7, Anglicko-české gymnázium Amazon, Akademii řemesel Praha a Expediční Scio školu. Díky aktivním a otevřeným učitelům z výše zmíněných škol, kteří se snaží svou výuku neustále modernizovat a přinášet mladým lidem neformální metody a témata, se nám podařilo všechny aktivity a přístupy několikrát ozkoušet a připravit tak jejich finální verzi, kterou vám v této metodice představujeme. Díky patří také všem zapojeným studentům. Bez jejich podnětné zpětné vazby by výsledek nebyl úplný. V neposlední řadě patří velké díky Mgr. Andree Vedralové, která se na publikaci metodicky podílela, realizačnímu týmu poskytovala po celou dobu trvání projektu hodnotné rady a tipy a nemalým dílem se snaží svou prací zlepšovat a demokratizovat české školství.

Proč tato metodika vznikla

Metodika s názvem Agora ve školách - rozvoj demokratických kompetencí mladých lidí, vznikla v rámci stejnojmenného, téměř dvouletého projektu. Ten si, jak už název napovídá, kladl za cíl rozvoj kompetencí k demokratické kultuře nejen ve třídě a ve škole, ale i v životech jednotlivých žáků.

Demokracie je alfou a omegou práce Agory. V našich projektech se zaměřujeme na podporu demokratických procesů s cílem zlepšit komunikaci a spolupráci mezi občany a radnicemi, vzbudit zájem o věci veřejné, rozšířit občanské povědomí mladých a vést je k aktivním občanským postojům, podpořit rozvoj demokracie a obecně přispět ke zvýšení politické kultury v České republice i zahraničí.

Přenést demokracii do třídy jsme se pokoušeli na šesti pražských základních a středních školách pomocí dvou vzdělávacích programů, které byly v rámci projektu vytvořeny. První vzdělávací program Komunikace a kritické myšlení přinesl témata jako třídní klima, komunikace, mediální gramotnost, práce s kontroverzními tématy i umění debaty a diskuze. Druhý vzdělávací program Aktivní občanství a participace se více zaměřoval na aktivity s tematikou aktivního občanství, politických procesů a participace nebo dobrovolnictví mladých lidí.

Předkládaná metodika tvoří výběr těch nejzajímavějších a nejefektivnějších aktivit z programu Aktivní občanství a participace. Do projektu se zapojily tři odlišné druhy škol v průběhu dvou pololetí, od státního gymnázia, přes obchodní akademii, až po alternativní expediční Scio školu. To nám tak umožnilo aktivity i celý program přetvářet a zkoušet v různých kolektivech. Vlastní vzdělávací programy probíhaly jak formou projektových dní, tak v rámci jednotlivých hodin.

Stejně tak lze podle potřeb školy, učitelů a studentů nakládat i s předkládanou metodikou. Aktivity je možné spojovat a tvořit z nich delší projektové celky, případně lze vyzkoušet jen část z nich v rámci běžných pětáctyřiceti minutových vyučovacích hodinách. Pro možný rozkvět demokratických kompetencí se nám, jak v průběhu vzdělávacích programů, tak v průběžných reflexích i závěrečných evaluací studentů a učitelů, ukázala jako klíčová nezbytnost životodárné půdy a vlídného klimatu jako podmínky sine qua non takovýto typ vzdělávání pěstovat. Tato podmínka je metodickým klíčem pro práci s aktivitami a definujeme ji pod názvem „Demokratická kultura ve škole“. Bez ohledu na to, zda se jedná o gymnázium či technické učiliště, jedna věc je vždy stejná - tou je zvědavost, kterou můžeme probudit u žáků, pokud je bereme jako partnery, aktivně se zajímáme o jejich názory a dáváme jim možnost volby.

Věříme v demokratický přístup k fungování třídy a školy s přesvědčením, že pokud se demokracie stane součástí prostředí ve třídě, ovlivní pozitivně celou společnost.

Příjemné čtení i učení přeje projektový tým Agory CE!

Obsah

1.	Demokratická kultura ve škole	6
2.	Znaky demokratické třídy/školy	7
3.	Tipy pro demokratickou třídu/školu	13
4.	Kompetence pro demokratickou kulturu	17
5.	Aktivity rozvíjející kompetence pro demokracii	19
6.	Model vedení reflexe 4P	19
7.	Tabulka s aktivitami	21
8.	Soubor aktivit	22
9.	Soubor příloh	62

Demokratická kultura ve škole

„Ta pravá demokracie však neleží v tom, abychom se rovnali vyšším, což lehké jest, nýbrž abychom se nevypínali nad nižší, než jsme sami; každý musí začít s demokracií sám u sebe a pak to půjde.“

Karel Havlíček Borovský

My, učitelé a vzdělavatelé, chápeme vzdělávání jako přípravu našich žáků na jejich další život ve společnosti, aktuálně společnosti demokratické. Kompetence, které žáci ve školách získávají, je mají připravit co nejlépe na spokojený a úspěšný život v rovině osobní, sociální, pracovní i občanské. Ve škole, stejně jako ve společnosti obecně platí, že „občané sice potřebují získat řadu kompetencí, aby se mohli účinně zapojit do demokratických procesů, ale tyto kompetence nejsou jediným předpokladem takového zapojení, a to z následujících důvodů. Zaprvé, demokratická kultura vyžaduje vedle schopných občanů i vhodné politické a právní struktury a procesy, které podporují občany v uplatňování jejich kompetencí. Institucionální struktury a procesy a následně příležitosti k aktivnímu zapojení, které tyto instituce občanům nabízejí nebo upírají, totiž mohou významně povzbudit nebo utlumit demokratickou a mezikulturní činnost občanů.“ Stejně tak žáci potřebují takové školní prostředí, které jim umožní získávat, rozvíjet a uplatňovat kompetence v praxi. Toho jako vzdělavatelé můžeme dosáhnout nejen vytvářením vhodných výukových situací, ale i budováním třídní nebo školní kultury, která rozvoj těchto kompetencí podporuje. Proto se v naší metodické příručce zaměřujeme nejen na praktické příklady k rozvoji kompetencí nutných k zapojení do demokratické kultury, ale také na samotné budování této kultury přímo v prostředí školy.

Pomocníkem může být tabulka Znaky demokratické školy/třídy, která vám nabízí nejen oporu v určení míry demokratických principů v prostředí vaší školy nebo třídy, ale také další kroky pro jejich rozvoj. Tabulka pokrývá šestnáct témat v pěti oblastech, které vypovídají o míře demokracie ve třídě či škole. Je zcela na vás, na které z témat nebo oblastí se zaměříte, stejně tak jako kterou úroveň si vyberete.

Znaky demokratické školy/třídy

oblast		Vztahy a klima			
téma	úroveň 1	úroveň 2	úroveň 3	úroveň 4	
Vztah učitelů a žáků.	Žáci respektují autoritu učitele a řád školy.	Učitelé mají s většinou žáků respektující vztah.	Žáci mají přirozený respekt k učitelům, obrazejí se na ně často i s osobními otázkami a problémy.	Mezi učiteli a žáky je vztah založený na spolupráci a vzájemné důvěře.	
Spolupráce.	Při některých výukových aktivitách se žáci učí spolupráci a vzájemné toleranci.	Žáci mají prostor pro vzájemnou spolupráci ve výuce i organizaci školy.	Spolupráce žáků i ve věkově rozmanitých skupinách je systematicky podporována.	Žáci efektivně spolupracují při učení (nejen v rámci třídy). Společně plánují život školy a řeší možné problémy.	
Bezpečné klima.	Žáci dodržují pravidla soužití a práce ve třídě v souladu se stanoveným školním řádem. Klima ve třídě záleží hlavně na konkrétním učiteli.	Žáci dodržují pravidla soužití a práce ve třídě, která si vytvořili. Upravují je dle svých zkušeností a potřeb.	Bezpečné klima pro všechny žáky je jednou z priorit školy, které systematicky sleduje a rozvíjí.	Bezpečí pro každého je vnímáno jako primární potřeba pro kvalitu učení, spokojenost i rozvoj všech aktérů vzdělávání.	
Týmová spolupráce pedagogů.	Učitelé se většinou vzájemně respektují. Nově příchozí kolegové dostanou potřebnou podporu.	Učitelé spolupracují např. v rámci předmětových nebo ročníkových pracovních skupin.	Učitelé systematicky spolupracují při plánování, realizaci i hodnocení výuky. Využívají např. týmovou výuku nebo náslechy.	Kolegialita a spolupráce jsou samozřejmostí mezi všemi pracovníky školy.	

téma	úroveň 1	úroveň 2	úroveň 3	úroveň 4
Demokratické hodnoty a postoje.	Demokratické hodnoty a postoje žáků jsou rozvíjeny v rámci výuky jednotlivých předmětů a vzdělávacích obsahů spíše intuitivně.	Škola má vytvořený systém rozvoje demokratických hodnot a postojů žáků, který ve výuce realizuje napříč vzdělávacími oblastmi.	V průběhu šk. roku jsou realizovány akce, v rámci kterých mají žáci i mimo běžnou výuku prostor rozvíjet. v praxi demokratické hodnoty a postoje.	Škola se transparentně hlásí k demokratickým hodnotám a systematicky rozvíjí u žáků demokratické postoje nejen v rámci výuky.
Společenská sounáležitost a zodpovědnost.	Témata zodpovědnosti a společenské soudržnosti jsou rozvíjeny v rámci výuky jednotlivých předmětů a vzdělávacích obsahů spíše intuitivně.	Škola vytváří systematicky napříč vzdělávacími oblastmi příležitosti k chápání a rozvíjení zodpovědnosti a společenské sounáležitosti.	V rámci výuky i života školy žáci aktivně a odůvodněně rozvíjejí hranice své společenské odpovědnosti a sounáležitosti.	Škola má principy společenské sounáležitosti a zodpovědnosti, které odrážejí demokratickou kulturu školy, v praxi je realizuje a aktivně usiluje o snižování nerovností.
Názorová pluralita.	V rámci výuky dostávají žáci příležitost k hledání a vyjadřování různých pohledů i konfrontací.	Škola rozvíjí u žáků systematicky pluralitu názorů i strategií k jejich hledání a kritickému posuzování napříč vzdělávacími oblastmi.	Ve škole jsou respektovány a podporovány různé názory i životní styl, které nejsou v rozporu se sdílenými hodnotami a demokratickými principy.	Názorová pluralita je jednou z hodnot, ke které se škola otevřeně hlásí, oceňuje ji a pracovníci školy i žáci ji přirozeně rozvíjejí v rámci výuky i života školy.

téma	úroveň 1	úroveň 2	úroveň 3	úroveň 4
Rozhodování a odpovědnost.	Odpovědnost za výuku i chod školy/třídy mají pracovníci školy a učitelé, kteří plánují a činí rozhodnutí.	Žáci mají prostor pro zpětnou vazbu, vyjádření i návrhy na změny, které využívají. Jejich názory jsou zohledňovány v konkrétních opatřeních.	Důležitá rozhodnutí konzultuje vedení školy/třídní učitel před konečným řešením s žáky (rodiči i ostatními zaměstnanci). Škola podporuje rozdělení odpovědnosti u všech aktérů vzdělávání.	O škole/třídě aktivně spolurozhodují učitelé společně s žáky (i ostatními zaměstnanci a rodiči). Každý otevřeně vyjadřuje svůj názor, s nímž se dále pracuje, následně nese svůj díl odpovědnosti.
Prostředí.	Prostředí je formální a vyhovuje požadavkům pro vzdělávání.	Prostředí je příjemné a prezentuje průběh vzdělávání a úspěchy žáků.	Prostředí je utvářeno společně s žáky tak, aby vyhovovalo různým potřebám výuky.	Prostředí je utvářeno společně pedagogickými pracovníky, žáky (i rodiči) s ohledem na jejich individuální potřeby pro výuku i trávení volného času.
Život školy/třídy.	Učitelé motivují žáky (i rodiče) k účasti na vybraných akcích školy/třídy.	Žáci se mohou zapojit do plánování i realizace některých akcí a činností v životě školy/třídy.	Všichni aktéři vzdělávání mají prostor pro plánování i realizaci akcí a činností v rámci školy/třídy.	Na plánování akcí, rozvoji i běžném chodu školy se podílejí žáci společně s pracovníky školy, učiteli (rodiči).

téma	úroveň 1	úroveň 2	úroveň 3	úroveň 4
Aktivní občanství.	Téma aktivního občanství je obsahem některých vzdělávacích předmětů, případně ojedinele tématem projektů a akcí organizovaných školou.	Žáci jsou v rámci výuky napříč vzdělávacími oblastmi vedeni k aktivnímu občanství a zapojování se do projektů cílených na pozitivní změny ve světě.	Škola systematicky rozvíjí žáky ve vyhledávání, iniciování i realizaci projektů cílených na pozitivní změny v jejich okolí i ve světě.	Škola se otevřeně hlásí k hodnotám aktivního občanství, je iniciátorem změn a tvoří možnosti k aktivní spolupráci všech aktérů vzdělávání i vnějších subjektů podporujících otevřenou společnost.
Vztahy s komunitou.	Škola se věnuje především pedagogické práci ve třídách, okolím je vnímána převážně pozitivně.	Učitelé i vedení školy prezentují pro širší veřejnost úspěchy žáků i akce školy.	Škola informuje o své činnosti a podílí se aktivně na pravidelných akcích v místě, kde působí.	Škola aktivně spolupracuje s místní komunitou, je otevřeným místem vzdělávání a setkávání.

téma	úroveň 1	úroveň 2	úroveň 3	úroveň 4
Obsah vzdělávání.	Učitel je zodpovědný za výběr učiva na základě závazných nařízení. Upravuje ho s ohledem na konkrétní třídu.	Žáci mají možnost se příležitostně vzdělávat v tématu rozvoje demokratické kultury i mimo vyučovací předměty s tímto zaměřením. Poskytují učitelům zpětnou vazbu a mají prostor pro náměty k obohacení vzdělávacích obsahů.	Učitel připravuje učební plán pro další období a upravuje ho podle návrhů žáků, s nimiž plán diskutuje i vyhodnocuje. Vzdělávací obsah propojuje s rozvojem občanských postojů žáků i demokratické kultury.	Učitel s žáky společně připravuje a vyhodnocuje učební plán pro každé období s ohledem na jejich individuální potřeby a cíle i rozvoj občanských postojů a podporu demokratické kultury.
Hodnocení.	Učitelé hodnotí žáky na základě školního jednotného systému hodnocení založeného primárně na porovnání výsledků žáků ve třídě.	Školní systém hodnocení je zaměřený na zjišťování úrovně naplňování výukových cílů a výstupů. Sebehodnocení, případně vrstevnické hodnocení je využíváno jako doplněk.	Všichni žáci vždy znají předem kritéria hodnocení své práce, každý žák je tak schopen zhodnotit výsledek své práce. Převládá formativní hodnocení které podporuje motivaci žáků k učení.	Školní systém vzdělávání je zaměřen na individuální pokrok a možnosti rozvoje každého žáka. Sebehodnocení, vrstevnické i kritériální hodnocení jsou jeho přirozenou součástí.
Průběh vzdělávání.	Učitel určuje metody a formy práce podle platných nařízení s ohledem na konkrétní třídu.	Učitel využívá metody a formy práce s ohledem na zpětnou vazbu žáků, vytváří při výuce skupiny podle aktuálních schopností žáků.	Žáci mají při výuce možnost volby metod, prostředí a forem práce. Průběh vzdělávání je součástí reflexe, která je běžnou zpětnou vazbou pro učitele i žáky samotné.	Učitel společně s žáky přizpůsobuje výuku ve třídě schopnostem, zájmům i ind. odlišnostem žáků tak, aby se každý rozvíjel dle svých možností a mohl zažít úspěch.

téma	úroveň 1	úroveň 2	úroveň 3	úroveň 4
Rozvoj klíčových kompetencí.	Klíčové kompetence jsou obsahem některých vzdělávacích předmětů, případně ojediněle tématem projektů a akcí organizovaných školou.	Žáci jsou v rámci výuky napříč vzdělávacími oblastmi vedeni k rozvoji klíčových kompetencí, škola sleduje úroveň jejich naplňování.	Škola systematicky rozvíjí žáky v rozvoji klíčových kompetencí na úrovni znalostí, postojů i jejich uplatňování v praxi.	Škola vnímá klíčové kompetence jako nedílnou součást vzdělávání a vytváří příležitosti pro jejich rozvoj ve výuce i mimo ni.

Tipy pro práci s tabulkou:

- Získejte zpětnou vazbu od svých žáků tím, že jim předložíte část tabulky s tématy k posouzení. Vyzvěte je, aby každý za sebe na škále v každém tématu - řádku vyznačil úroveň, která odpovídá prostředí třídy nebo školy. Následně porovnejte jejich odpovědi součtem u jednotlivých výroků a diskutujte s žáky důvody, které pro své hodnocení měli.
- Prostředí ve škole tvoří všichni aktéři vzdělávání - žáci, učitelé, vedení školy, pracovníci školy, případně rodiče. Využijte tabulku nebo její část k plánování rozvoje školy tím, že je necháte hvězdičkou pro každé vybrané téma označit ideální stav, který by si ve škole přáli vytvořit. Plánování rozvoje demokratické kultury lze využít také pro prostředí jednotlivé třídy.
- Využijte tabulku k diskuzi s kolegy, jejímž výsledkem může být nastavení společných principů i výchovně vzdělávacích strategií ve vaší škole.

Tipy pro demokratickou třídu/školu

Jako vzdělavatelé budujeme kulturu školy i naší třídy ve všech rovinách, záleží tedy zejména na nás, jaké prostředí pro budování demokratických principů pro všechny aktéry utvoříme. Přinášíme vám proto pro každou z oblastí praktické a osvědčené tipy, které můžete ve své pedagogické praxi využít.

Vztahy a klima

- * Nechte žákům zpracovat Školní řád, Pravidla třídy nebo Etický kodex žáka. Jejich zapojení podpoří zodpovědnost žáků a motivaci se těmito dokumenty následně řídit.
- * Při školních projektech, na nichž spolupracují učitelé i žáci, můžete rozvíjet a posilovat přirozeně respektující vztahy. V těchto projektech můžete zaujímat různé role a přijímat odpovědnost dle dohody a plánu projektu, stejně jako žáci.
- * Vytvářejte ve škole i ve vaší třídě systematicky výukové situace podporující vrstevnické učení. Jedná se o pravidelné propojování různých ročníků, tříd i pracovních skupin ve třídě. Využít můžete nejen projektové dny, ale také diferenciaci dle zájmů, aktuální úrovně i způsobu zapojení dle volby žáků.
- * Pravidelně vytvářejte příležitosti pro monitorování spokojenosti žáků s klimatem ve třídě i škole. Můžete kombinovat ranní kruhy, pravidelná školní shromáždění, třídnické hodiny, zpětnovazební anonymní dotazníky, sociometrická šetření, roli školního ombudsmana, vrstevnickou mediaci i vyhrazený prostor pro individuální rozhovory dle aktuální potřeby žáků.
- * Alespoň příležitostně využívejte spolu s kolegy vzájemné náslechy v hodinách s následnou diskuzí, párovou výukou a spoluprací na školních projektech. Žáci tak uvidí skutečnou kolegiální jako běžnou součást pracovních vztahů. Stejnou příležitost nabízí i způsob spolupráce s asistenty pedagoga, pokud jsou součástí školního pedagogického týmu.

Sdílení společných hodnot a principů

- * Využívejte ve výuce strategie rozvíjející názorovou pluralitu - zadávejte žákům komplexní úlohy, které nemají jedno správné řešení, žákům zvědomujte jejich různé pracovní a myšlenkové postupy a podporujte je, nabízejte problémové úlohy, pracujte s reálnými situacemi a dokumenty, vytvářejte prostor pro argumentaci žáků a diskuzi.

- * Rozvíjejte kritické myšlení žáků napříč výukovými oblastmi. Do výukových obsahů všech vzdělávacích oblastí začleňte rozvoj demokratických hodnot a postojů.
- * Sledujte, aktualizujte a otevřeně deklarujte výchovné strategie, přístupy i dokumenty školy s přihlédnutím k aktuálním potřebám žáků v oblasti sociální a společenské soudržnosti, genderu, jazykové, národní a kulturní příslušnosti a další diverzity. Podporujte systémově mezikulturní dialog mezi žáky, rodiči i pracovníky školy.
- * Aktualizujte pravidelně vizi a směřování školy i základní hodnoty, které chcete rozvíjet. Se společnými hodnotami vědomě pracujte na všech úrovních života školy - při řízení školy, plánování a naplňování jejího rozvoje, v organizaci, obsahu i způsobu výuky i v každodenním životě školy.
- * Inspirujte žáky k rozvoji společenské odpovědnosti a demokratických hodnot, např. aktivní účastí školy v charitativní oblasti, mezikulturní výměně, otevřených přednáškách a diskuzích k odborně i společensky aktuálním tématům aj.

Život školy a prostředí

- * Otevřete s žáky, rodiči i všemi zaměstnanci školy diskuzi o jejich představě prostředí školy a dle možností školy vyberte konkrétní návrhy k realizaci. Příkladem mohou být ve školách již existující rodičovské místnosti, žákovské klubovny, herní místnosti, školní kavárny a bufety, prostory vyhrazené pro pohybové aktivity žáků ve volném čase, otevřené knihovny, tiché místnosti a studovny i uspořádání společných prostor s ohledem na potřebu vlastního prostoru a sdílení.
- * Výukové prostory flexibilně upravujte zejména s ohledem na různé učební styly a individuální potřeby žáků pro učení - vytvářejte centra aktivit, prostor pro učení vizuální, auditivní i kinestetické, ve třídě vytvářejte prostor pro individuální i skupinové učení. Podporujte žáky k využívání prostředí učeben i společných prostor pro viditelné uchovávání pracovních pomůcek k aktuálním tématům výuky.
- * Poskytněte prostor a podporujte žáky v participaci na životě školy - například činností žákovských parlamentů a samospráv, převzetí zodpovědnosti za chod školního filmového klubu, žákovské klubovny, zapojením žáků do činností spojených s běžným fungováním školy - pěstováním na školních pozemcích, opravách ve školní dílně, výpomoci ve skladu pomůcek, výrobou kostýmů pro školní slavnosti, divadelní představení atd. Zapojení žáků by mělo být dobrovolné a přijaté s vědomím vlastní odpovědnosti.

- * Motivujte rodiče žáků ke spolupráci, vzájemným kontaktům a sdílení. Příkladem mohou být rodiči pořádané akce v době mimo výuku, besedy s rodiči a jejich vstupy do výuky dle jejich profese a odbornosti, seznamování rodičů s netradičními výukovými metodami a obsahy během třídních schůzek, nabídka společných projektů, činností i slavností.
- * Podporujte rodičovské platformy a spolupráci například tvorbou Etického kodexu rodiče a funkční Školskou radou. Přizvěte rodiče k tvorbě a připomínkování důležitých dokumentů, vize a plánů školy.

Otevřenost školy

- * Vytvářejte otevřenou školu jako místo vzdělávání a setkávání nabídkou veřejných kurzů, aktivit a odborných přednášek. Zpřístupněte některé z prostor školy veřejnosti.
- * Zjišťujte společně s žáky potřeby různých cílových skupin v okolí školy a nabízejte příležitosti k pozitivním změnám okolí prostřednictvím školních projektů. K jejich plánování, realizaci i prezentaci přizvěte ve vhodných případech i veřejnost.
- * Výuku mimo budovu školy zahrňte do pravidelného školního rozvrhu žáků, jedenkrát za měsíc, případně častěji.
- * Využívejte instituce v okolí školy k odborné výuce. Přizvěte zajímavé osobnosti a zástupce pro odborná témata k některým tématům učebního plánu.
- * Aktivně vstupujte do komunitního života návrhy a organizováním akcí určených veřejnost. Využívejte tradičních událostí v okolí nejen k prezentaci školy, ale jako inspiraci a příležitost k rozvoji společenské odpovědnosti a občanských postojů žáků.

Vzdělávání

- * Tematické plány diskutujte, případně připravujte společně s žáky. Zahrňte do výuky i vhodná témata dle jejich zájmu. Motivujte žáky ke stanovování si individuálních vzdělávacích cílů v rámci měsíčních plánů výuky.
- * Nabízejte žákům volbu metod, způsobů práce i úrovně hloubky vybraných vzdělávacích obsahů. Vhodnými metodami podporujte jejich samostatné učení. Využít můžete například víceúrovňové učení, individuální projekty žáků, metodu trojkrok, převrácenou třídu a zapojení technologií do výuky.

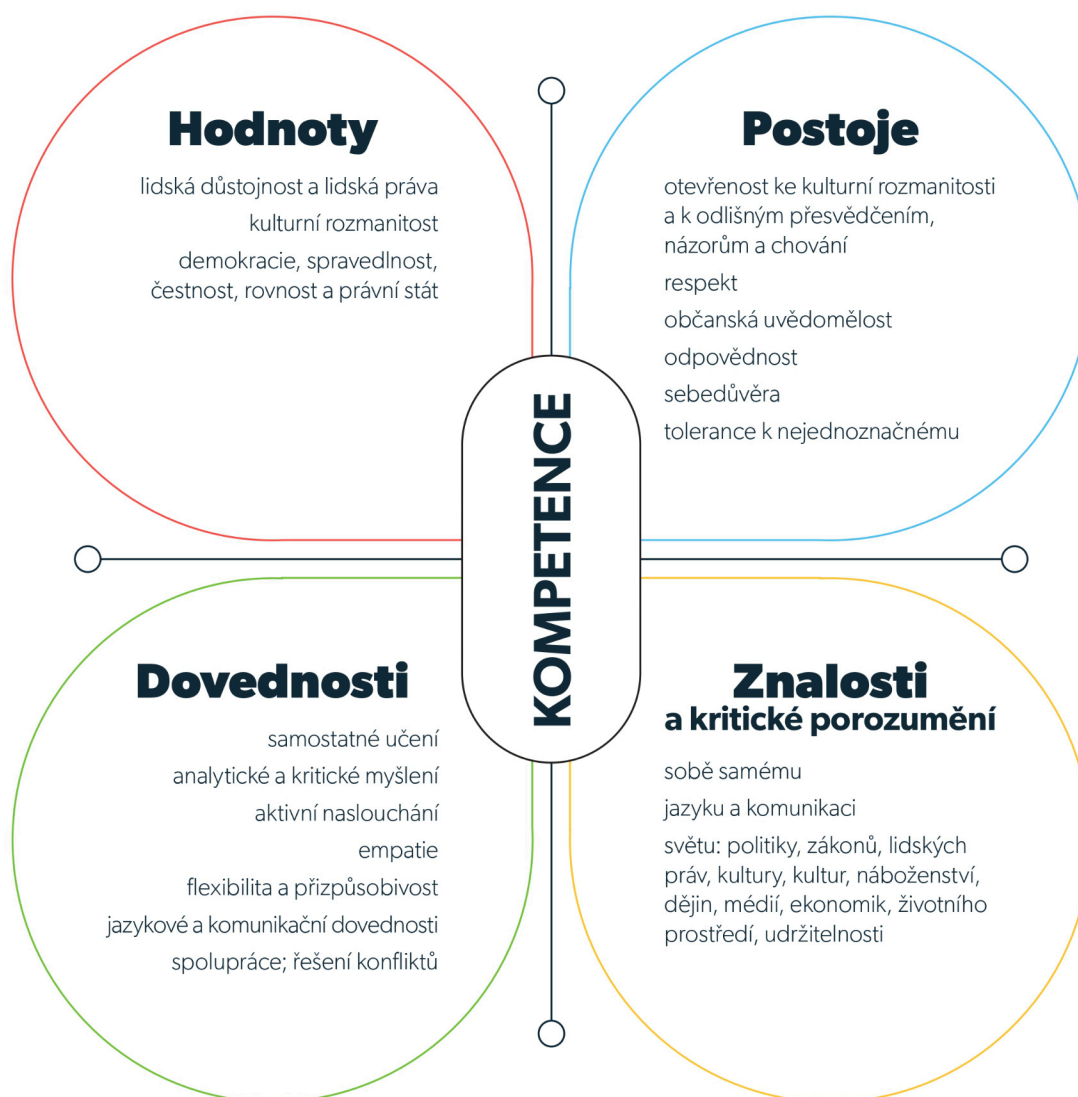
a dovednostní je společně plánujte, systematicky rozvíjejte a vyhodnocujte. Využít můžete například mapy učebního pokroku pro rozvoj jednotlivých kompetencí s vyznačením doporučených výstupů pro jednotlivá vzdělávací období.

- * Principy demokratické kultury rozvíjejte i v oblasti hodnocení žáků - využívejte kriteriální hodnocení ve formativní podobě. Výstupy k hodnocení plánujte i v tematických plánech sdílených s žáky, včetně kritérií i časového plánu. Do systému hodnocení zahrňte i vrstevnické hodnocení a sebehodnocení a rozvíjejte je v těchto dovednostech. Motivujte žáky k práci s osobním portfoliem a sledování individuálního pokroku.
- * Pravidelnou reflexí zjišťujte porozumění a potřeby žáků pro učení a s ohledem na ně plánujte další výukové kroky.

Kompetence pro demokratickou kulturu

“Demokratická kompetence je tedy schopnost mobilizovat a použít odpovídající psychologické zdroje (tedy hodnoty, postoje, dovednosti, znalosti a porozumění) k dosažení vhodné a účinné reakce na požadavky, problémy a příležitosti vznikající v demokratických situacích.”

V naší příručce jsme vycházeli nejen z Rámcově vzdělávacích programů, které popisují očekávané výstupy žáků základních i středních škol mimo jiné i v klíčové kompetenci občanské, komunikativní i sociální a personální, ale zejména z Modelu kompetencí nutných k zapojení do demokratické kultury vydaného Radou Evropy v roce 2016. Další informace v češtině (včetně samotného modelu) najdete i na stránkách metodického portálu rvp.

zdroj: metodický portál RVP.CZ

Model znázorňuje rozvoj kompetencí v oblasti znalostí, dovedností, postojů i hodnot. Teprve v tomto souhrnu je možné, aby žáci projevovali ve vhodně uzpůsobeném prostředí své zvnitřněné kompetence chováním podporujícím demokratické principy. Aktivitu do výuky, které naleznete dále, zohledňují proto všechny tyto čtyři oblasti.

Rozvoj kompetencí je postupný a komplexní - nezahrnuje jen teoretické poznatky, ale i aktivní činnost žáků, včetně emocí, které napomáhají k zvnitřnění a vytváření jejich postojů a hodnot. Je proto přirozené, že si výsledky žádají určitý čas a práci – jak u žáků, tak ve vaší vlastní praxi. Potřebujete nejen dostatek motivace, vytrvalosti a trpělivosti, ale stejně jako u jiných vzdělávacích oblastí také metodickou a didaktickou oporu. Nabízíme vám proto soubor aktivit, které můžete využít v různých situacích:

- v jednotlivých vyučovacích hodinách s různými vzdělávacími obsahy,
- v pravidelných časech, v nichž pracujete s tématem osobnostního rozvoje žáka a tématem demokracie, např. třídnické hodiny, pravidelné komunitní kruhy,
- při příležitostech vyhrazených pro rozvoj klíčových kompetencí žáků, například adaptační pobyty, tematické a projektové dny, individuální, skupinové, třídní, školní (komunitní, partnerské, EU) při nichž propojením různých ročníků můžete podpořit i vrstevnické učení.

Aktivity rozvíjející kompetence pro demokracii

Připravili jsme pro vás **14** aktivit pro vaši práci s žáky. Jejich výběr je jen na vás s ohledem na znalostní obsah učiva, vaše časové možnosti, preference i třídu, s níž jako pedagog pracujete. Většina z nich nevyžaduje téměř žádnou přípravu, u jiných máte připravené i přílohy, které stačí okopírovat, v některých případech rozstříhat a rozdat žákům.

Aktivity jsou koncipovány v souladu s konstruktivistickým třífázovým modelem učení E - U - R (evokace - uvědomění - reflexe), který vede žáky nejen k nalézání vlastních prekonceptů a zkušeností s tématem, ale zejména k aktivnímu přístupu v činnosti výuce. S ohledem na cíl - utváření si postojů a budování hodnot - je více než jindy důležitá reflektivní fáze výuky. Nabízíme vám proto i jednoduchý model vedení reflexe 4 P, kdy se můžete u jednotlivých aktivit sami rozhodnout, kterým směrem reflexi zaměříte. Otázky k reflexi nových poznatků máte připraveny vždy u jednotlivých aktivit.

Model vedení reflexe 4 P

1. Reflexe průběhu

Nechte žáky vyjmenovat v časové posloupnosti jednotlivé kroky, kterými v aktivitě procházeli. Pomůže jim to uvidět dění v celku a připomenou si všechny části aktivity, kterými prošli. Pomoci může i vizuální opora, kdy napíšete jednotlivé kroky na tabuli. Příklady vhodných otázek: Čím jsme začínali? Co přišlo potom? Jak šly činnosti po sobě? Co bylo úplně nakonec?

2. Reflexe pocitů

Zejména u aktivit emočně náročných, např. hraní rolí, argumentace k zajímavým problémům aj., je vhodné před reflektováním nových poznatků umožnit žákům vyjádřit své pocity, kterými mohou být zahlceni. Jejich sdílení také vytváří prostředí, kde se žáci poznávají navzájem, vidí rozdíly v přístupu i reakce ostatních, a to může být významnou součástí při rozvoji kompetencí pro demokracii a utváření postojů tolerance a respektování odlišností. Příklady vhodných otázek: Jaké byly vaše pocity, měnily se v průběhu aktivity? Kdy jsi se cítil dobře/špatně a proč? Co bylo obtížné, a co vám pomohlo to zvládnout?

3. Reflexe poznatků

Důležitou součástí učení je zpětný pohled na to, co nového se žáci v průběhu aktivity dozvěděli. Při činnostním učení, kdy jsou žáci soustředěni na samotné dění a jsou aktivně zapojeni, potřebují zpětně prostor k rekapitulaci nových znalostí. Současně tento krok napomáhá k ukládání nového do dlouhodobé paměti žáků, neboť se jedná o první a brzké opakování nového učiva. Někdy je vhodné tento krok nechat žáky zpracovat samostatně písemně a následně společně se třídou doplnit. Příklady vhodných otázek: Co nového jste se dnes dozvěděli? S jakými novými pojmy jste se seznámili? Co z toho vás překvapilo? Co bude důležité si zapamatovat?

4. Reflexe posunu

Přestože se žáci účastnili stejné aktivity, jejich učební posun bude pravděpodobně individuální v závislosti na úrovni jejich znalostí, dovedností i postojů před aktivitou, míře jejich zapojení, učebním tempu, motivaci i zaměření jejich pozornosti v průběhu aktivity. Právě individuální progres je však pro žáka tím, co motivuje jeho učení a dává mu smysl. Pro učitele je to pak důležitá zpětná vazba pro plánování další výuky. Příklady vhodných otázek: *Vyjáďř na škále, jak ses posunul v porozumění tomuto tématu. Co bylo pro vás nejdůležitější? Jak obtížné úkoly byly? Co bylo příliš jednoduché a už jste to znali? Čemu jste ještě úplně nerozuměli a potřebujete se tomu věnovat příště?*

Existují také velmi rychlé metody pro reflektování individuálního posunu, např. vizuální - žáci vyjádří svůj posun pomocí jednoho z dohodnutých symbolů (např. barevný semafor, hlasování v el. aplikaci atd.) nebo kinestetické (např. metodou Teploměr, kdy ukáží obtížnost výškou paže; pohybem na škále - *Pro koho nic z aktivity nebylo nové, stojí u okna, škála pokračuje až ke dveřím, kde budou stát ti, pro něž bylo nové vše, co jsme se dnes naučili.* Příkladem kinestetické reflexe je i předmět umístěný v centru třídy, kdy na začátku výuky vyzvete žáky. *Stoupněte si tak daleko od ..., jak dobře téma znáte - čím stojíte blíže, tím je vaše znalost větší a naopak.* Na konci výuky tuto výzvu zopakujte a nechte některé z žáků okomentovat zda, jak a proč si stoupli v jiné vzdálenosti.)

Každá z aktivit je pro vás přehledně připravena k okamžitému využití tak, abyste si v úvodu udělali rychlou představu o zaměření aktivity a vhodnosti jejího využití ve vaší výuce, a mohli ji realizovat krok za krokem. Přehled připravených aktivit najdete pro jejich využití abecedně řazený v tabulce na následující straně.

U vybraných aktivit v popisu pracujeme s více pedagogickými pracovníky, lze využít u školních projektů a tematických dnů, vzdělávacích akcí pro více tříd, případně zapojit asistenty pedagoga, žáky starších ročníků, studenty na praxi a jiné osoby dle vašich aktuálních možností.

Tabulka s aktivitami

jméno aktivity	strana	příloha
Co se stane, když se to nestane	23-24	-
Demokracie na škále	25-26	-
Exempla trahunt	27-28	63
Kdo pomůže?	29-31	-
Náměstí	32-34	-
Politické strany a jejich voliči	35-39	64-83
Práva a pravidla	40-41	84-96
Přesvědč lidi	42-44	-
Puzzle aktivního občanství	45-47	97-100
Třídní pravidla	48-50	-
Udělej (si) projekt	51-53	101-106
Vyber si stát	54-55	107-108
World café	56-58	-
Žít školu	59-61	-

Soubor aktivit

CO SE STANE, KDYŽ SE TO NESTANE

Kompetence:	Kompetence pro demokratickou kulturu
Konkrétní dovednosti v oblasti:	<p>Hodnoty - Uznání pro demokracii a rovnost - Uznání pro kulturní rozmanitost</p> <p>Postoje - Otevřenost pro kulturní rozdílnost a odlišná přesvědčení, názory a způsoby života - Respekt - Občanská uvědomělost - Odpovědnost - Sebedůvěra - Tolerance nejednoznačnosti</p> <p>Dovednosti - Analyticky a kriticky myslet - Naslouchat a pozorovat - Spolupracovat - Řešit konflikty - Empatie - Flexibilita a adaptabilita - Jazykové a komunikační dovednosti</p> <p>Znalosti - Znalost a kritické porozumění světu: politiky, práva, životního prostředí, udržitelnosti</p>
Aktivita vhodná pro ZŠ/SŠ:	SŠ
Individuální / Dvojice/ Skupina/Celá třída:	Skupiny po čtyřech až pěti žácích
Časový rozsah:	30 minut
Pomůcky:	-
Pracovní listy:	-
Nejvhodnější pro vzdělávací oblasti:	Výchova k občanství

Mluví se hodně o neúčasti mladých lidí ve veřejném životě, v místní komunitě, ČR, světě. Je to tak? A pokud ano, proč?

Naučíme se:

- pochopit následky nedostatku participace ve veřejném prostoru
- rozpoznat bariéry participace některých cílových skupin ve veřejném prostoru a navrhnout možnosti odstranění těchto bariér

Popis aktivity:

1. Společně se třídou diskutujte o tom, zda se mladí lidé v jejich okolí, v ČR i v jiných zemích světa zapojují do veřejného dění. Podpořte žáky v uvádění konkrétních příkladů.
2. Rozdělte žáky do skupinek po 4 - 5 žácích. Každá skupinka má za úkol připravit si formou hraní rolí představení scény, která bude ilustrovat jeden z možných následků neparticipace mladých lidí ve veřejném dění na místní úrovni. Na přípravu prezentované scény mají žáci 15 minut.
3. Každá skupinka prezentuje scénu a ostatní žáci se snaží popsat, který z možných následků znázorňuje. Jednotlivé následky zapisujte v obecné rovině na tabuli a diskutujte o jejich projevech a závažnosti.
4. Ved'te s žáky následnou diskuzi: *Připomínaly vám některé prezentace situací, kterou jste zažili ve své komunitě? Jaké byly faktory či bariéry blokující participaci mladých lidí? Co by pomohlo většímu zapojení mladých lidí do veřejného prostoru v okolí i celé ČR?*

Otázky k reflexi:

- Jaké pocity máte z dnešní aktivity? Spíše pozitivní nebo negativní? Proč?
- Jakým způsobem se vy osobně chcete podílet na veřejném dění? Je něco, co vám brání/co by vám pomohlo?

Metodické okénko (tipy, varianty, rozšíření):

- V rozšířené variantě aktivity můžete pracovat i s dalšími cílovými skupinami, které navrhnete žákům vy, případně oni sami - např. mladé rodiny, lidé s odlišným mateřským jazykem, lidé v penzi atd.
- Žákům můžete předložit konkrétní (aktuální) témata z lokální komunity a pracovat s nimi pomocí výše popsaného postupu.

Zdroje:

autorská aktivita Agora CE

DEMOKRACIE NA ŠKÁLE

Kompetence:	Kompetence pro demokratickou kulturu
Konkrétní dovednosti v oblasti:	Hodnoty - Demokracie a právní stát Postoje - Otevřenost k rozmanitým přesvědčením a názorům, tolerance k nejednoznačnému Dovednosti - Empatie Znalosti - Znalost a kritické porozumění sobě samému a světu politiky a lidských práv
Aktivita vhodná pro ZŠ/SŠ:	ZŠ, SŠ
Individuální / Dvojice/ Skupina/Celá třída:	Celá třída
Časový rozsah:	15 minut
Pomůcky:	-
Pracovní listy:	-
Nejvhodnější pro vzdělávací oblasti:	Výchova k občanství, Etická výchova, Dějepis

Míru demokracie vnímáme v různých situacích jako jednotlivci různě. Zamysleme se nad tím, jaké hodnoty a principy demokracie považujeme za důležité my sami, a porovnáme, v čem se naše názory liší od ostatních.

Naučíme se:

Nalézat principy demokratické kultury v konkrétních situacích a porovnat náš pohled s názory ostatních.

Popis aktivity:

1. Učitel vysvětlí, že od jednoho konce třídy na druhý je pomyslná škála: u jedné zdi je „úplně souhlasím“, u druhé zdi je „úplně nesouhlasím“, v meziprostoru škála roste od souhlasu k nesouhlasu.

2. Učitel čte jeden z připravených výroků. Po jeho přečtení vyzve všechny žáky, aby zaujali místo na škále. Úkolem žáků je postavit se na škále podle toho, do jaké míry souhlasí či nesouhlasí s výrokem. Výroky:
 - a. Gerald Durrell: Demokracie má své výhody, ale občas lze dosáhnout víc s trochou laskavé diktatury. (forma vládnutí)
 - b. Voltaire: Neschvaluji, co říkáte, ale až na smrt budu bránit vaše právo to říkat. (svoboda slova)
 - c. Winston Churchill: Nejlepší argument proti demokracii je pětiminutový rozhovor s průměrným voličem. (volby)
 - d. Moje osobní svoboda nemůže být omezena ani tehdy, když tím může být ohroženo zdraví druhých. (lidská práva)
 - e. To, že existují politické strany, není zárukou demokracie. (politické strany)
3. Po přečtení výroku se učitel několika žáků zeptá, proč stojí na své pozici a co konkrétně pro ně tato pozice znamená.
4. Učitel pokračuje v aktivitě do postupného přečtení všech výroků.
5. Na závěr aktivity učitel vede se žáky diskuzi o principech demokracie s odkazem na jednotlivé výroky: výrok a - forma vládnutí, b - svoboda slova, c - volby, d - lidská práva, e - politické strany.

Otázky k reflexi:

- Kterých z principů demokracie se dané výroky dotýkaly?
- Který z výroků byl z hlediska zaujetí stanoviska pro vás obtížný/snadný, a proč? Změnili byste svou pozici po vyslechnutí názorů ostatních?
- Co ovlivňuje různé náhledy na výroky, které jste slyšeli?

Metodické okénko (tipy, varianty, rozšíření):

- Zejména pro žáky s vizuálním učebním stylem je vhodné jednotlivé výroky vidět - můžete je postupně promítat, případně je mít napsané na tabuli.
- Tuto aktivitu lze využít i v jiných vyučovacích předmětech, např. s výroky významných spisovatelů, slavných osobností, vědců, případně aktuálních citací z tisku.

Zdroje:

autorská aktivita Agora CE

EXEMPLA TRAHUNT

Kompetence:	Kompetence pro demokratickou kulturu
Konkrétní dovednosti v oblasti:	<p>Hodnoty - Uznání pro demokracii, lidská práva a kulturní rozmanitost</p> <p>Postoje - Otevřenost pro kulturní rozdílnost a odlišná přesvědčení, názory a způsoby života - Respekt - Občanská uvědomělost - Odpovědnost - Sebedůvěra</p> <p>Dovednosti - Samostatně se učit - Analyticky a kriticky myslet - Naslouchat a pozorovat - Spolupracovat - Empatie - Flexibilita a adaptabilita</p> <p>Znalosti - Znalost a kritické pochopení sebe sama - Znalost a kritické porozumění světu lidských práv, kultury, náboženství, životního prostředí, udržitelnosti</p>
Aktivita vhodná pro ZŠ/SŠ:	ZŠ, SŠ
Individuální / Dvojice/ Skupina/Celá třída:	Skupiny po čtyřech až pěti žácích
Časový rozsah:	30 minut
Pomůcky:	Zařízení s připojením na internet (PC, Tablet, mobil) a čtečkou QR kódů
Pracovní listy:	Pracovní listy Exempla trahunt
Nejvhodnější pro vzdělávací oblasti:	Výchova k občanství, Žákovské projekty

Verba movent, exempla trahunt. Slyšeli jste někdy toto latinské přísloví? Co znamená? Jak mu vy rozumíte?

Naučíme se:

- přemýšlet o možnostech změn v našem okolí i ve světě
- získáme inspiraci a příklady různých způsobů, jak změnu uskutečnit
- jak v praxi uplatňovat svá občanská práva a povinnosti a jaké existují možnosti toho, jak být občansky aktivní

Popis aktivity:

1. Připravte ve třídě tři stanoviště - na každé z nich umístěte jeden pracovní list s odkazem na konkrétní webové stránky projektů a iniciativ, které byly realizovány mladými lidmi.
2. Žáky rozdělte podle celkového počtu do skupinek po max. pěti, ty budou postupně obcházet jednotlivá stanoviště. Předem jim sdělte zadání:

Vaším úkolem je v celkovém čase 15 minut navštívit všechna stanoviště, shlédnout krátká videa a písemně si zaznamenávat informace k jednotlivým projektům. Soustřeďte se především na to, CO, JAK a PROČ jednotliví aktéři z videopříběhů dělají. Po patnácti minutách budeme společně sdílet, co jsme zjistili.

3. Společná diskuze a reflexe.

Otázky k reflexi:

- Co mají jednotlivé příběhy společného a v čem se naopak liší?
- Jakým tématům se projekty a iniciativy věnovaly? V jakých prostředích?
- Jak postupovali lidé, kteří projekty realizovali?
- Jaká byla motivace lidí, kteří pomáhali?
- Přemýšlíte o uskutečnění nějakého vašeho projektu? Čeho by se týkal? Proč jste se rozhodli pro toto téma? Co potřebujete k tomu, abyste projekt začali realizovat?

Metodické okénko (tipy, varianty, rozšíření):

- Při fázi reflexe, kdy budou žáci mluvit o nápadech pro vlastní projekty, můžete ve třídě připravit nástěnku/velký arch papíru jako Parkoviště nápadů. Tam můžete začít zapisovat nápady na žákovské projekty a pokračovat v průběhu celého školního roku/projektového týdne.
- Aktivitu je vhodné využít i v evokační fázi před zahájením prací na žákovských projektech.

Zdroje:

autorská aktivita Agora CE

KDO POMŮŽE?

Kompetence:	Kompetence pro demokratickou kulturu
Konkrétní dovednosti v oblasti:	<p>Hodnoty - Uznání pro spravedlnost, čestnost, rovnost a vládu práva - Uznání pro lidskou důstojnost a lidská práva - Uznání pro rozmanitost</p> <p>Postoje - Otevřenost pro rozdílnost - Respekt - Občanská uvědomělost - Odpovědnost - Sebedůvěra</p> <p>Dovednosti - Analyticky a kriticky myslet - Naslouchat a pozorovat - Spolupracovat - Řešit konflikty - Empatie - Flexibilita a adaptabilita</p> <p>Znalosti - Znalost a kritické pochopení sama sebe - Znalost a kritické porozumění světu lidských práv</p>
Aktivita vhodná pro ZŠ/SŠ:	ZŠ
Individuální / Dvojice/ Skupina/Celá třída:	Skupiny po třech až pěti žácích
Časový rozsah:	20 minut
Pomůcky:	Pro každou skupinu fixy a flipchartový papír
Pracovní listy:	-
Nejvhodnější pro vzdělávací oblasti:	Výchova k občanství, Třídnická hodina

Spousta věcí nás spojuje, ve spoustě věcí jsme odlišní. Vidíte vy sami jinakost jako obohacující, nebo negativní?

Naučíme se:

- přemýšlet nad odlišnostmi lidí ve společnosti, výhodami i riziky, které jinakost přináší jim samotným i okolí
- popsat způsoby, jak podpořit ve škole spolužáky, případně kam se sami můžeme obrátit o pomoc

Popis aktivity:

1. Rozdělte žáky do skupin po třech až pěti žácích, každé dejte jeden velký papír a fixy.
2. Představte třídě modelovou situaci: *My se teď seznámíme s příběhem jedné sedmačky, která je trochu jiná než zbytek její třídy. Kamila je poměrně uzavřená a tichá, se spolužáky se příliš nebaví. Píše si deník, často ji je ve škole vidět s deníkem v ruce. Spolužáci si o ní myslí, že je trochu divná. Jednoho dne se Kamile deník ztratil. Druhý den začali její spolužáci citovat úryvky jejích myšlenek z deníku, posmívat se jí, její důvěrnosti rozšířili po celé škole. Co může udělat?"*
3. Zadejte všem stejné instrukce pro práci ve skupinách: *Jak byste postupovali jako Kamila? Jak byste postupovali jako její spolužáci? Popište konkrétní řešení, může jich být i více, pak si vámi navrhované strategie představíme. Současně zadejte časový limit pro práci ve skupinách v délce dvaceti minut.*
4. Vyzvěte postupně skupiny, ať představí návrhy, jak by postupovaly. Během jejich prezentací pište nejdůležitější informace heslovitě na tabuli, abyste mohli informace využít ve společné reflexi.

Otázky k reflexi:

- Co jste si pomysleli, když jste slyšeli o situaci Kamily? Jak jste se cítili?
- Jak vám bylo, když jste přišli se strategií, jak s tím bojovat?
- Už jste někdy využili nějaký ze způsobů, který jste popsali?
- Už jste se někdy někoho zastali, nebo jste chtěli vyřešit
- problém, který měl váš spolužák, kamarád nebo někdo jiný?
- Proč bychom neměli lidi soudit podle toho, že se od nás liší? Co nám pomůže být otevření?
- Jak jinak můžeme ve škole pomáhat druhým? Jak si můžeme prostředí ve škole sami zlepšovat?
- Co vás odrazuje od toho, abyste se aktivně zapojovali? Co by vám pomohlo?

Metodické okénko (tipy, varianty, rozšíření):

- **Rozšíření aktivity:** Žáci během aktivity často zmiňují, že by se svěřili někomu blízkému ve škole - třídnímu učiteli, školní psycholožce, oblíbené angličtinářce. Pro rozšíření této aktivity můžete připravit pět fotografií lidí (od usměvavých, přes zamračené až po etnicky odlišné), napsat pod ně náhodně profese, které by mohli ve škole vykonávat a vybrat je trochu nestereotypně (zamračená mladá třídní, milý mladý uklízeč atd.) a předložit je po diskuzi před žáky. Vyzvěte je k diskuzi ve skupinách, jestli by změnili člověka, kterému by se svěřili a proč. V tuto chvíli mají možnost zanést změny na svůj flipchart.
- K reflexi rozšířené aktivity můžete použít tyto otázky: Změnili jste po prohlédnutí si fotografií osobu, které byste se svěřili? Proč? Proč bychom neměli lidi soudit podle vzhledu?

Zdroje:

autorská aktivita Agora CE

NÁMĚSTÍ

Kompetence:	Kompetence pro demokratickou kulturu
Konkrétní dovednosti v oblasti:	Hodnoty - Uznání pro demokracii, spravedlnost, čestnost, rovnost a vládu práva Postoje - Občanský postoj Dovednosti - Empatie – Flexibilita a adaptabilita – Jazykové a komunikační dovednosti – Dovednosti v oblasti spolupráce – Dovednosti při řešení konfliktů Znalosti - Znalost a kritické pochopení světa: lidských práv, životního prostředí
Aktivita vhodná pro ZŠ/SŠ:	ZŠ, SŠ
Individuální / Dvojice/ Skupina/Celá třída:	Skupiny po čtyřech až pěti žácích
Časový rozsah:	35 minut
Pomůcky:	Flipchartový papír a fixy do každé skupiny
Pracovní listy:	-
Nejvhodnější pro vzdělávací oblasti:	Výchova k občanství

Pojďme se v uplatňování našich dovedností, jak ovlivňovat svět kolem sebe, posunout za hranice třídy a školy do každodenního života ve společnosti.

Naučíme se:

- zapojit se do komunitního rozhodování
- sbírání dat a argumentů, diskuze s ostatními, včleně prezentace zvoleného řešení

Popis aktivity:

1. Rozdělte žáky do skupin po čtyřech až pěti.
2. Každé skupině dejte jeden flipchartový papír a fixy.

3. Představte všem žákům modelovou situaci: *„Ve městě se proslýchá, že zastupitelé chtějí zřídit na velké části plochy náměstí vedle vaší školy parkoviště. Teď tam je pěkná pěší zóna, stromy, tráva, lavičky. K finálnímu rozhodnutí by prý mělo dojít zhruba za tři měsíce. Představte si, že jste skupina občanů, kteří s takovým krokem nesouhlasí. Co byste z vaší pozice jako občané podnikli? Zkuste se dohodnout a popsat postup, jaký byste navrhovali. Jaké byste podnikali kroky? V jakém pořadí a proč? Za kým byste šli, s jakými argumenty a proč?“* Tyto otázky mějte napsané na tabuli, případně listech pro každou skupinu.
4. Doplněte všem žákům zadání: *Ve skupinách pracujte podle zadaných otázek, jak byste postupovali; časový limit pro práci ve skupině je patnáct minut, pak si vámi navrhované strategie představíme.*
5. Během práce žáků pozorujte jednu nebo více skupin a zapisujte si postřehy pro následnou reflexi, případně hodnocení.
6. Sedněte si s žáky do kroužku a pracujte s celou třídou nebo vytvořte ve třídě 2 až 3 menší skupiny, v každé bude jeden pedagog.
7. Skupiny postupně představí, jak by postupovaly – začne první skupina, představí jeden bod, pak druhá skupina představí jeden ze svých bodů, tak postupují dokola, než vyčerpají své nápady. Učitel píše hesla na tabuli a dělá si poznámky k tomu, co zazní od studentů.
8. Na závěr společně se studenty porovnejte hlavní strategie jednotlivých skupin, rozdíly mezi nimi včetně jejich výhod a rizik. Podporujte možnost více řešení stejného problému.

Otázky k reflexi:

- Co jste si pomysleli, když jste slyšeli o situaci? Jak jste se cítili?
- Jak vám bylo, když jste přišli se strategií, jak s tím bojovat?
- Už jste se někdy sami takto zapojili? (nějaký ze způsobů, který jste popsali?)
- Víte, odkud se dozvídat o tom, co se ve vašem okolí děje?
- Co vás odrazuje od toho, abyste se aktivně zapojovali? Co vás motivuje?
- Vybavujete si podobné situace z minulosti? Jaké problémy se nyní v tvém městě a okolí řeší? Jak byste se mohli zapojit?

Pokud reflektivní aktivita probíhala ve více než jedné skupině, můžete na konci věnovat prostor krátkému představení výstupů všech skupin.

Metodické okénko (tipy, varianty, rozšíření):

- V průběhu aktivity i následné reflexe povzbuzujte žáky v hledání i zkoumání jednotlivých řešení. Negativní přístupy a popisování důvodů, proč to nejde, přerámujte jako výzvu - např. „A co by pomohlo to změnit? Jaké argumenty by mohly přesvědčit odpůrce?“
- Chcete-li použít tuto aktivitu do různých vyučovacích předmětů, použijte problémové situace aktuální i z minulosti, které jsou názorově nejednoznačné a obsahově souvisejí s učivem, např. etické otázky při využití umělé inteligence, rozhodování v konkrétních ekologických i společenských tématech, různé přístupy k využití nových objevů v praxi atd.
- Buďte vnímaví vůči svým vlastním názorům a postojům a rozlišujte je od faktů. Při konfrontaci mezi žáky a skupinami užívejte popisný nehodnotící jazyk a metody kritického myšlení. Ve třídě vytvořte bezpečné prostředí pro sdílení různých názorů a ved'te diskuzi zaměřenou více na společné hledání řešení než obhajobu vlastních návrhů.

Zdroje:

autorská aktivita Agora CE

POLITICKÉ STRANY A JEJICH VOLIČI

Kompetence:	Kompetence pro demokratickou kulturu
Konkrétní dovednosti v oblasti:	<p>Hodnoty - Uznání pro demokracii, spravedlnost, čestnost, rovnost a vládu práva - Uznání pro kulturní rozmanitost</p> <p>Postoje - Otevřenost pro kulturní rozdílnost a odlišná přesvědčení, názory a způsoby života - Respekt - Občanská uvědomělost - Odpovědnost - Sebedůvěra - Tolerance nejednoznačnosti</p> <p>Dovednosti - Samostatně se učit - Analyticky a kriticky myslet - Naslouchat a pozorovat - Spolupracovat - Řešit konflikty - Empatie - Flexibilita a adaptabilita - Jazykové a komunikační dovednosti</p> <p>Znalosti - Znalost a kritické pochopení sebe sama - Znalost a kritické pochopení jazyka a komunikace - Znalost a kritické porozumění světu: politiky, práva, lidských práv</p>
Aktivita vhodná pro ZŠ/SŠ:	SŠ
Individuální / Dvojice/ Skupina/Celá třída:	Individuální, pět skupin, celá třída
Časový rozsah:	120 minut
Pomůcky:	Pracovní listy pro každého žáka, pro pět skupin i pro pracovní stanoviště, flipchartové papíry a fixy
Pracovní listy:	Pracovní listy s profily voličů pro každého žáka, pracovní listy stanovišť pro skupinky, flipchartové papíry a fixy
Nejvhodnější pro vzdělávací oblasti:	Výchova k občanství, Projektový den

Každý z vás má své potřeby a očekávání, která se v mnohém liší od spolužáků, stejně tak i každý ve společnosti má trochu jiná očekávání a potřeby. My si teď zkusíme představit, jaká očekávání mohou mít různí voliči od svých politiků. A jako politici připravíme programy svých stran, v nichž vyjdeme svým voličům vstříc.

Naučíme se:

- pojmenovat potřeby, které by lidé z různého prostředí mohli mít a žádat jejich naplnění od svých politiků

- základní informace o fungování politických stran
- formulovat program vlastní politické strany na základě vlastních priorit a priorit svých voličů
- prezentovat politický program spolužákům a připravit se na volby z pohledu témat a postojů, na základě kterých se voliči ve volbách rozhodují

Popis aktivity:

1. Všem žákům rozdejte pracovní listy s profily voličů (jejich věk, pohlaví, rodinný stav, místo bydliště, zaměstnání, příjem, zájmy). Máme předem připraveno a vytištěno dost kopií profilů všech pěti voličů na to, aby vždy několik žáků dostalo stejný profil.
2. Sdělte žákům zadání: *Seznamte se dle svého pracovního listu podrobně se svým voličem a zkuste si představit, co by mohl potřebovat a chtít od svých politiků. Na post-ity napište alespoň dvě potřeby nebo požadavky, které by mohl mít váš volič na politické strany, které by volil. Pokud si nejste jistí, co by mohl volič potřebovat, přemýšlejte nad tématy sociálními, ekonomickými, fungováním školství, zdravotnictví, obranou státu, vztahy se zahraničím, domácí, ale i rodinnou politikou, atd. Každý svůj požadavek napište ve dvou kopiích – jednu odevzdejte na post-itu a druhou si nechejte v kapse, ještě ji budete pro svou práci později potřebovat (poznámka pro učitele - v případě rozšířené verze aktivity). Na práci máte 7 minut.*
3. V průběhu práce žáků procházením mezi nimi mapujte jejich návrhy potřeb, a pokud jsou málo různorodé, doplňte na post-ity nějaké další s ohledem na další činnost. Během jejich práce si také připravte pracovní listy pro další krok.
4. Motivujte žáky pro další fázi aktivity: *Tak voliče už bychom měli, nám chybí politické strany - pojďme si je vytvořit.* Rozdělte náhodně (například rozpočítáváním) žáky do pěti skupin. Po rozdělení se dozví, že v těchto skupinách budou představovat různé politické strany. Každá z nich bude odpovídat profilu jednoho z voličů, jejichž potřeby žáci zpracovávali. Předejte proto každé skupině jeden z profilů i se všemi post-ity, které jste v předchozím kroku vybrali od žáků.
5. Sdělte žákům instrukce pro další práci: *Seznamte se s profilem voliče, na kterého se bude vaše strana zaměřovat a následně vytvořte program vaší politické strany tak, aby co nejvíce odpovídal potřebám a preferencím skupiny vašich voličů. Pro témata, u kterých vám od voliče*

chybějí informace, můžete sestavit program podle vašeho uvážení. Každá politická strana dostane pracovní list s tabulkou, kde si bude moct odškrtnout, jaká stanoviště už mají splněna.

6. Připraveno je pro vaši práci několik stanovišť, jako učitel nemusíte připravovat všechna stanoviště. Vyberte ta, která vy sami považujete za důležitá a adekvátní vzhledem k vašim časovým možnostem a zaměření výuky, jejich přehled napište na tabuli, *na každém stanovišti splníte úkol a dozvíte se nové informace, které se vám budou hodit při rozmyšlení priorit vaší politické strany. Nemusíte na všech stanovištích být celý tým, ale vždy tam musí být minimálně 2 lidé za tým a ve spolupráci ve skupině se musíte střídat - nesmí jít spolu stejní lidé 2x za sebou na stanoviště. Na celou práci máte časový limit 20 min, za který toho musíte stihnout co nejvíce. Vždy, když splníte stanoviště, odškrtněte si, že máte splněno v tabulce. Snažte se vytvořit takovou stranu, která bude pro vaše voliče zajímavá a opravdu úspěšná.*

7. Žáci budou podle pracovních listů pracovat na těchto stanovištích:
 - **Pravice x levice:** zkuste správně vyplnit tabulku a rozdělte znaky politické pravice a levice, pokud si nebudete vědět rady, přečtete si přiložené informace.
 - **Registrace:** vyplňte registrační formulář vaší strany – získejte do ní podpisy všech členů a vymyslete si název
 - **Petice a úkoly politických stran** (mj. mobilizace voličů): udělejte malý průzkum mezi voliči – vymyslete libovolnou otázku, na kterou by vaši stranu zajímala odpověď a zjistěte alespoň od 10 lidí, co si o ní myslí; získejte podpisy aspoň 6 lidí, kteří nejsou členem vaší strany
 - **Programy politických stran:** podívejte se na web některé české nebo zahraniční politické strany a vyhledejte si jejich politický program. Zapište si 3 nápady, které byste mohli využít v programu vaší politické strany
 - **Politický extremismus:** zkuste vymyslet krátký slogan nějaké vymyšlené nebo existující politické strany, téma můžete zvolit libovolně, slogan napište na plakát a se všemi členy vaší strany se postavte a nahlas ho přečtete
 - **Zahraniční politika:** v tabulce mezinárodních organizací a různých zemí označte, jaký názor na spolupráci ČR s nimi má vaše politická strana (ČR by měla úzce spolupracovat, ČR by spolupracovat měla, ale nijak to nepřehánět, ČR by neměla spolupracovat vůbec)

- **Školství:** Vyberte si jedno z témat z oblasti školství a rozhodněte se, jestli zastáváte názor pro nebo proti, pro podporu svého názoru vymyslete aspoň čtyři argumenty.
 1. Na základních školách by mělo být zrušeno hodnocení pomocí známek.
 2. Státní maturity by měly být zrušeny.
 3. Přijímací zkoušky na střední školy by měly být výhradně v kompetenci samotných škol, nikoliv státu.
 4. Počet učitelek a učitelů na školách by měl být ze zákona vyrovnaný.
 5. Předměty fyzika, chemie, biologie, zeměpis, občanský a společenskovední základ a dějepis by na středních školách měly být volitelné.
 6. Hudební a výtvarná výchova na základních školách by neměla být klasifikována.
 7. Škola by měla začínat nejdříve v 9:00.
 8. Studenti by si měli s profesory na středních školách tykat.
 9. Na školách by měly být zavedeny uniformy.
 - **Role státu:** přečtěte si pojmy spojené s řízením státu - pokud některé neznáte, vygooglujte si je, poté si vyberte a zapište alespoň tři, které jsou vaší straně blízké a sympatické (jak by si vaše strana představovala fungování státu)
 - **Životní prostředí:** podívejte se na ilustrace, každá z nich nějak souvisí s životním prostředím, na základě těchto ilustrací popište názor vaší politické strany na životní prostředí.
 - **Ekonomika a sociální politika:** inspirujte se postoji různých politických stran k ekonomice ve státě, zamyslete se a zformulujte návrh vlastního stanoviska
8. V dalším kroku skupiny na základě předchozího připraví prezentaci své politické strany: *Získali jste na stanovištích spoustu informací a navrhli jste stanoviska vaší strany k různým tématům. Sedněte si teď všichni z vaší strany pohromadě, sdílejte vše, na co jste přišli a to hlavně v bodech sepište na flipchart. Připravte se tím na to, že budete tento svůj*

program pak ostatním stranám prezentovat. Dejte si záležet i na vizuální stránce, protože plakát bude sloužit pro vaši předvolební prezentaci a bylo by dobré, kdyby vaše voliče zaujal.

9. Prezentace politických stran a vystavení předvolebních plakátů. Po tomto „předvolebním meetingu“ následuje závěrečná reflexe.

Otázky k reflexi:

- Jaké jste si vybrali zaměření politických stran, formu členství, co nového jste se dozvěděli o volbách a fungování politických stran?
- Jaké znáte české politické strany? Vidíte v něčem podobnost mezi stranami, které jste vymysleli vy a existujícími stranami?
- Jak se vám pracovalo ve skupině? Jak jste si rozdělili role? Dařilo se vám dohodnout se na vašich programových prioritách?

Metodické okénko (tipy, varianty, rozšíření):

- Možné rozšíření v návaznosti na předchozí aktivitu: Dříve, než začnou prezentace jednotlivých pracovních skupin, upozorníme studenty, že se pak stanou voliči a budou hlasovat pro představované politické strany. Nebudou ale hlasovat sami za sebe, ale za ty osoby, jejichž potřeby na začátku vymýšleli (ať tedy při prezentaci dávají dobrý pozor, aby se mohli správně rozhodnout). Jednotlivé strany postupně prezentují. Po prezentaci jednotlivých stran a jejich volebních programů probíhají volby, každý bude hlasovat podle svého zadání, které si vymysleli jako voliči, ne podle strany, za kterou pracovali - každý napíše na post-it svou volbu a vhodí do nádoby nebo klobouku, který drží učitel, volba je tajná.
- Otázky pro reflexi rozšířené aktivity: Podle čeho jste se rozhodovali? Podle čeho se podle vás rozhodují lidé v klasických volbách?
- Aktivitu že ještě rozšířit pomocí dalších pracovních listů v této metodické příručce. U voleb můžete použít přehled volebních systémů. pokud byste nechali strany žáků diskutovat a vyjednávat vládní program, můžete využít další pracovní list, řešení konfliktů.

Zdroje:

autorská aktivita Agora CE

PRÁVA A PRAVIDLA

Kompetence:	Kompetence pro demokratickou kulturu
Konkrétní dovednosti v oblasti:	<p>Hodnoty - Uznání pro demokracii, spravedlnost, čestnost, rovnost a vládu práva - Uznání pro lidskou důstojnost a lidská práva - Uznání pro kulturní rozmanitost</p> <p>Postoje - Otevřenost pro kulturní rozdílnost a odlišná přesvědčení, názory a způsoby života - Respekt - Občanská uvědomělost - Odpovědnost - Sebedůvěra</p> <p>Dovednosti - Samostatně se učit - Analyticky a kriticky myslet - Naslouchat a pozorovat - Spolupracovat - Řešit konflikty - Empatie - Flexibilita a adaptabilita - Jazykové a komunikační dovednosti</p> <p>Znalosti - Znalost a kritické pochopení sebe sama - Znalost a kritické pochopení jazyka a komunikace - Znalost a kritické porozumění světu práva i lidských práv</p>
Aktivita vhodná pro ZŠ/SŠ:	ZŠ, SŠ
Individuální / Dvojice/ Skupina/Celá třída:	Čtyři skupiny
Časový rozsah:	30 minut
Pomůcky:	Pro každou skupinu pracovní list s popisem situace jednotlivého člověka s otázkami a pracovní listy s ukázkami právních dokumentů
Pracovní listy:	Pracovní listy Práva a pravidla
Nejvhodnější pro vzdělávací oblasti:	Výchova k občanství, Třídnická hodina - evokace pro tvorbu třídních pravidel

Podle čeho se vlastně řídí chování ve společnosti? Víte, na koho se obrátit, když se vám děje nějaké bezpráví, ať už ve škole nebo jinde?

Naučíme se:

- rozumět světu práva a demokratického právní řádu
- znát některé soubory pravidel, které ovlivňují náš život
- vnímat hodnotu lidských práv, respekt k nim i jejich obhajobě

Popis aktivity:

1. Vyzvěte žáky, ať zkusí jmenovat různé soubory pravidel, které jim dávají různá práva či povinnosti (od ústavy po školní řád), vy je zapisujte na tabuli.
2. Žáky rozdělte na čtyři skupiny a každé skupině dejte pracovní list s popisem jiné situace a pracovní list s ukázkami právních dokumentů. Zároveň připravte pro všechny skupiny školní řád vaší školy. Žáky vyzvěte, ať postupují podle jednotlivých otázek za pomoci právních dokumentů. Určete časový limit pro práci ve skupinách na dvacet minut.
3. Vyzvěte žáky ke sdílení mezi skupinami - skupiny postupně představí, jakou situaci řešili, z jakého dokumentu vycházeli a proč, jak by argumentovali na obranu osoby z příběhu.

Otázky k reflexi:

- Setkali jste se někdy s takovými nebo jinými situacemi, kdy se vám nebo někomu jinému dělo nějaké bezpráví? Co jste dělali? Co v takové situaci můžete dělat?
- Může znalost právních dokumentů člověku pomoci? Jakou vnímáte roli právních dokumentů (těch, se kterými jsme pracovali nebo i jiných) v obhajobě bezpráví?
- Jaký vliv mají nebo mohou mít právní dokumenty na váš život - napadnou vás konkrétní situace?

Metodické okénko (tipy, varianty, rozšíření):

- Při vyšším počtu žáků ve třídě vytvořte více skupin, kdy dvě skupiny dostanou stejný materiál.
- Učitel může během práce ve skupinách být v roli člověka s jiným názorem a přinášet argumenty druhé strany, ať povzbuzuje přemýšlení žáků, zejména pokud si sami nevědí rady.
- Aktivitu můžete rozšířit také o instituce, případně i jejich zástupce, které při obhajobě práv hrají svou roli.

Zdroje:

autorská aktivita Agora CE

PŘESVĚDČ LIDI

Kompetence:	Kompetence pro demokratickou kulturu
Konkrétní dovednosti v oblasti:	<p>Hodnoty - Uznání pro kulturní rozmanitost</p> <p>Postoje - Otevřenost pro kulturní rozdílnost a odlišná přesvědčení, názory a způsoby života - Respekt - Občanská uvědomělost - Tolerance nejednoznačnosti</p> <p>Dovednosti - Analyticky a kriticky myslet - Naslouchat a pozorovat - Spolupracovat - Řešit konflikty - Empatie - Jazykové a komunikační dovednosti</p> <p>Znalosti - Znalost a kritické pochopení sebe sama - Znalost a kritické pochopení jazyka a komunikace</p>
Aktivita vhodná pro ZŠ/SŠ:	ZŠ, SŠ
Individuální / Dvojice / Skupina / Celá třída:	Skupiny po třech až čtyřech žácích
Časový rozsah:	30 minut
Pomůcky:	-
Pracovní listy:	-
Nejvhodnější pro vzdělávací oblasti:	Výchova k občanství

Jak těžké je přesvědčit ty, co mají jiný názor? Víte, co funguje?

Naučíme se:

- naslouchat lidem, kteří mají odlišné názory
- argumentovat tak, aby druzí pochopili naše postoje

Popis aktivity:

1. Vyberte tři žáky, případně pedagogické pracovníky, kteří se ujmou rolí. Vysvětlete jim jejich roli: „Samotář“ je introvert, který se nerad zapojuje

do kolektivních aktivit, nerad vystupuje na veřejnosti. Proto většinou žije jen ve svém úzkém světě se svými koníčky a nejbližšími lidmi. O mnoha věcech z okolního světa však přemýšlí. „Pohodlný“ je člověk, kterého zajímají jen jeho vlastní zájmy. Ve skupinových aktivitách, pokud je do nich zapojen, bývá laxní, s větším zájmem sleduje jen věci, z nichž by mohl mít prospěch. „Zaneprázdněný“ je člověk velmi vytížený svými povinnostmi a aktivitami. Nezbyvá mu čas se zapojovat do veřejného dění, které ani nesleduje.

Variantou také je, že všechny tři role (Samotář, Pohodlný, Zaneprázdněný) budete postupně hrát vy sami.

2. Žáky rozdělte do skupinek po třech až čtyřech.
3. Postupně nechte každou ze tří rolí představit se celé třídě.
4. Vysvětlete všem žákům ve skupinkách zadání: *Vaším úkolem je přesvědčit každou ze tří rolí, aby se zapojila do veřejného dění a vykonala tak něco prospěšného pro okolní komunitu/společnost. Upozorněte žáky, že každý představitel role je jiný, proto budou zřejmě muset využít jinou strategii.* Upozorněte je, že čas pro dialog s každou rolí je maximálně osm minut.
5. Postupně nechte žáky vést dialog s jednotlivými osobami v roli. Skupinky se střídají v pokládání otázek, argumentaci nejdéle do doby vypršení časového limitu. Po vystřídání rozhovorů se všemi třemi rolemi vyzvěte žáky ke společné reflexi.

Otázky k reflexi:

- Nejprve nechte mluvit postupně osoby v rolích. Jak jste se během rozhovoru cítili? Kdy pro vás bylo obtížné vést rozhovor a proč? Došlo v některém okamžiku ke změně vašeho přemýšlení, co tuto změnu vyvolalo? S kterým typem rolí jste si nejvíce/nejméně podobní?
- Postupně nechte mluvit jednotlivé skupinky: *Proč se vlastně lidé zapojují do prospěšných aktivit a pomáhají druhým? Co jim to dává? Jakou strategii jste pro jednotlivé typy zvolili, fungovala? Jak úspěšní jste byli? Co byste příště dělali jinak?*

Metodické okénko (tipy, varianty, rozšíření):

- Podle probíraného tématu můžete vztáhnout rozhovory k nejednoznačným otázkám, např. genetická úprava rostlin, úprava DNA u nenarozených dětí, právo na bezplatný internet pro každého atd.

Zdroje:

autorská aktivita Agora CE

PUZZLE AKTIVNÍHO OBČANSTVÍ

Kompetence:	Kompetence pro demokratickou kulturu
Konkrétní dovednosti v oblasti:	<p>Hodnoty - Uznání pro demokracii</p> <p>Postoje - Občanská uvědomělost - Odpovědnost - Sebedůvěra</p> <p>Dovednosti - Samostatně se učit - Spolupracovat - Řešit konflikty - Empatie - Flexibilita a adaptabilita</p> <p>Znalosti - Znalost a kritické pochopení sebe sama - Znalost a kritické porozumění světu kultury, ekonomiky, životního prostředí a udržitelnosti</p>
Aktivita vhodná pro ZŠ/SŠ:	ZŠ
Individuální / Dvojice/ Skupina/Celá třída:	3 skupiny
Časový rozsah:	30 minut
Pomůcky:	6 rozstříhaných fotografií z pracovního listu na puzzle
Pracovní listy:	Pracovní listy PUZZLE AKTIVNÍHO OBČANSTVÍ
Nejvhodnější pro vzdělávací oblasti:	Výchova k občanství, Třídnická hodina, Projektový den

Co všechno se dá v rámci aktivního občanství dělat a proč? Jak být aktivní a co k tomu budeme potřebovat?

Naučíme se:

- zmapovat oblasti, kde se můžeme zapojit a realizovat projekty v rámci aktivního občanství
- poznat výhody a rizika zapojení se do občanských a školních projektů

Popis aktivity:

1. Připravte na tři stoly puzzle - na každý z nich dvě rozstříhané fotografie z pracovních listů, na každé fotce je nějaká situace, související s aktivním občanstvím ve škole (např. projekt zaměřený na neplýtvání jídlem,

žákovský parlament, sběr odpadků v okolí školy atd.). Žáky rozdělte na tři skupiny. V případě více skupin budete potřebovat více ilustrací, případně stejné fotografie využijte dvakrát.

2. Žákům sdělte zadání: *Vaším úkolem je složit obrázky na fotografiích.*
3. Potom si každá skupina vybere jednu fotku a ostatní budou hádat, co na ní je za situaci, ostatní žáci se mohou ptát na otázky pro upřesnění a skupina s fotkou odpovídá jen ano/ne, za každé ne se na tabuli nakreslí jedna část šibenice. Takto aktivita pokračuje, až se vystřídají všechny skupiny a všechny situace na fotografiích jsou správně popsány.
4. V dalším kroku skupiny rozloží všechny fotografie na různá místa ve třídě, žáci si je prohlédnou a přiřadí se k té, která zobrazuje situaci, která je zajímavá nejvíce a které by se třeba rádi i účastnili.
5. Ptejte se vybraných žáků u každé z fotografií, proč si vybrali právě tuto situaci. Poté následuje společná reflexe.

Otázky k reflexi:

- Jaké téma v nich nejvíce rezonovalo a proč?
- Mají zkušenost s podobnou činností? Měli by chuť se do takových aktivit zapojovat, případně je sami organizovat?
- Jaké přínosy by taková činnost měla? Co by mohla přinést pro školu, pro ně samotné, případně i pro další lidi? Vidíte nějaká rizika?
- Co byste potřebovali? Co z toho vám teď chybí? Jaký by měl být váš první krok?

Metodické okénko (tipy, varianty, rozšíření):

- Vhodné je aktivitu zařadit zejména tehdy, když vidíte možnost dále žáky v dobrovolnické práci doprovázet. Podle toho také můžete připravit fotografie pro úvod aktivity.
- Aktivitu můžete využít také jako motivaci k žakovským projektům z oblasti historie, ochrany životního prostředí, výroby jednoduchých objektů pro využití v okolí školy, apod. v souvisejících vyučovacích předmětech - např. dějepis, biologie, pracovní činnosti, výtvarná výchova.
- Pokud aktivitu použijete například v rámci projektového dne, pokračujte s žáky naplánováním konkrétního projektu, který budou následně

realizovat. Informace k tomu, jak postupovat, můžete nalézt v této metodické příručce v popisu aktivity Projekt.

Zdroje:

autorská aktivita Agora CE

TŘÍDNÍ PRAVIDLA

Kompetence:	Kompetence pro demokratickou kulturu
Konkrétní dovednosti v oblasti:	<p>Hodnoty - Uznání pro demokracii, spravedlnost, čestnost, rovnost a vládu práva</p> <p>Postoje - Otevřenost pro odlišná přesvědčení, názory - Respekt - Odpovědnost - Sebedůvěra - Tolerance nejednoznačnosti</p> <p>Dovednosti - Analyticky a kriticky myslet - Naslouchat a pozorovat - Spolupracovat - Řešit konflikty - Empatie - Flexibilita a adaptabilita - Jazykové a komunikační dovednosti</p> <p>Znalosti - Znalost a kritické pochopení sama sebe - Znalost a kritické pochopení jazyka a komunikace - Znalost a kritické porozumění světu práva</p>
Aktivita vhodná pro ZŠ/SŠ:	ZŠ, SŠ
Individuální / Dvojice/ Skupina/Celá třída:	Individuální, dvojice, skupiny, celá třída
Časový rozsah:	60 minut
Pomůcky:	Papíry A4, postity, flipchartový papír
Pracovní listy:	-
Nejvhodnější pro vzdělávací oblasti:	Výchova k občanství, Třídnická hodina

Nechme se inspirovat vším, co víme o demokracii a jejích hodnotách, o přirozené rozmanitosti názorů, respektu, ale i potřebě právních norem. Zkusíme tak přenést zkušenost s fungováním v demokratické společnosti do fungování ve třídě a vytvořit si vlastní pravidla třídy.

Naučíme se:

- vidět souvislosti mezi třídními pravidly a fungováním demokratické společnosti
- vytvořit společně pravidla pro fungování velké skupiny

Popis aktivity:

1. Seznamte žáky stručně s průběhem i cílem aktivity - vytvoření třídních pravidel.
2. Všichni žáci si vezmou barevný fix a papír A4 a nadepíší na něj **Jaká by měla být třída, aby mi v ní bylo dobře? Co by mělo být součástí jejích pravidel?** Na splnění úkolu mají 5 minut.
3. Po skončení práce vytvořte (na podlaze/na zdi) ze všech listů malou galerii. Vyhleďte desetiminutovou Procházku galerií, ať si všichni mohou přečíst, nad čím přemýšleli ostatní.
4. Poté zadejte žákům další úkol, který mohou plnit samostatně nebo ve dvojicích: *Na základě předchozí práce i prohlídky galerie si vezměte papír a zformulujte několik pravidel pro vaši třídu. Zapište si i všechny důležité postřehy, které vás napadnou ve vztahu k tomu, co by mohlo být obsahem pravidel vaší třídy.* Žáci mají na práci 7 minut.
5. Poté rozdělte žáky do čtveřic, jejich úkolem je dohodnout se na 8 - 10 pravidlech pro celou třídu - dostanou postity a na každý z nich napíší jedno pravidlo.
6. Čtveřice přidají výsledky své práce na viditelné místo a všichni jednotlivci mají za úkol si kroužkovat/zvýrazňovat si každý na svém původním papíru ta pravidla, na kterých se všichni shodli
7. Všichni žáci si společně sednou do kruhu a dostanou k dispozici flipchart se zadáním posledního úkolu, že by se teď měli všichni shodnout na 8-10 pravidlech pro jejich třídu. Učitel jim do toho nebude zasahovat, pokud to nebude nezbytně nutné - je to na nich.
8. Oceňte práci žáků, pravidla vyvěste na viditelném místě ve třídě a dohodněte se i na dalších krocích fungování s nimi - jejich aktualizaci, řešení jejich porušování.

Otázky k reflexi:

- Jak jste s vytvořenými pravidly spokojeni? V čem pravidla nebo princip jejich vzniku odrážejí demokratické principy a nástroje?
- Odrážejí vaše pravidla postoje většiny z vás? Co z postupu tvorby těchto pravidel byste (ne)doporučili jiné třídě a proč?

Metodické okénko (tipy, varianty, rozšíření):

- Tuto aktivitu můžete propojit s aktivitou Práva a pravidla, která je součástí této metodické příručky. Jde o aktivitu, na niž můžete při tvorbě třídních pravidel navázat.
- Tuto aktivitu můžete také vhodně propojit s aktivitou Ideální třída, která je součástí této metodické příručky. Jde o aktivitu, která může motivovat žáky k tvorbě pravidel i jejich aktualizaci.

Zdroje:

autorská aktivita Agora CE

UDĚLEJ (SI) PROJEKT

Kompetence:	Kompetence pro demokratickou kulturu
Konkrétní dovednosti v oblasti:	<p>Hodnoty - Uznání pro demokracii a kulturní rozmanitost</p> <p>Postoje - Občanská uvědomělost - Odpovědnost - Sebedůvěra</p> <p>Dovednosti - Samostatně se učit - Analyticky a kriticky myslet - Spolupracovat - Flexibilita a adaptabilita</p> <p>Znalosti - Znalost a kritické pochopení sebe sama - Znalost a kritické porozumění světu ekonomiky, životního prostředí, udržitelnosti</p>
Aktivita vhodná pro ZŠ/SŠ:	ZŠ, SŠ
Individuální / Dvojice/ Skupina/Celá třída:	Skupiny po čtyřech až šesti žácích
Časový rozsah:	120–150 minut
Pomůcky:	Pracovní list Individuální zamyšlení pro každého žáka, projektové pracovní listy pro skupiny, flipchartový papír a fixy
Pracovní listy:	Pracovní listy Udělej (si) projekt
Nejvhodnější pro vzdělávací oblasti:	Výchova k občanství, Projektový den

Náš svět může být i tvůj projekt. Platí to? Co je pro to potřeba udělat?

Naučíme se:

- definovat projekt a jeho možné zaměření
- specifikovat projektový záměr
- připravit konkrétní projekt k realizaci

Popis aktivity:

1. Vyzvěte žáky, ať si vzpomenou, *kdy naposledy někomu oni sami pomohli? Kdy naopak někdo pomohl jim? Chtěl by někdo tuto vzpomínku sdílet? Bavte se se žáky, proč je důležité pomáhat, proč někteří pomáháme nezištně, co jsou to dobročinné projekty? Má někdo z nich s takovým projektem nějakou zkušenost? Jakou?*
2. Každému žákovi dejte pracovní list Individuální zamyšlení. V dalších pěti minutách se všichni zamyslí nad otázkami z listu a heslovitě na ně odpoví.
3. Každý z žáků postupně řekne jedno až dvě témata, kterým by se chtěl věnovat v rámci projektu. Na základě společného zaměření na projektové téma se žáci rozdělí do skupin. Podmínkou je, že v jedné skupině je maximálně 6 žáků, pokud budoucí projekt prokazatelně nevyžaduje více spolupracovníků - rozhodující slovo máte v tomto případě vy jako učitel.
4. Žáci ve skupině vytvoří k tématu myšlenkovou mapu, která bude sloužit jako podklad k dalšímu plánování, všechny nápady se počítají. Žáci zapisují do mapy vše, co je k tématu jako výzvy k řešení/zlepšení napadne, jednotlivé nápady zpřesňují - co je potřeba udělat, rizika i přínosy, pro kolik lidí to bude atd.).
5. Představte žákům kritéria žakovských projektů, která také jejich projekt musí splňovat:
 - téma je žákům blízké - rozumí mu, zajímá je
 - téma je palčivým problémem ve společnosti, v komunitě, ve škole
 - v rámci tématu se dá zorganizovat společensky prospěšný projekt
 - samotné téma nebo práce na projektu žáky něco nového naučí
6. Poté vyzvěte skupiny, aby z myšlenkové mapy vybraly jeden návrh projektu, který rozpracují podle pracovních listů:
 1. název projektu, případně skupiny aktivních občanů
 2. podrobný popis problému či tématu (získat kvalitní informace o pozadí vybraného tématu či problému)
 3. stanovení cílů projektu
 4. plán konkrétní aktivity nebo aktivit, kterými dosáhnou vytyčených cílů

5. zamyšlení nad časovým harmonogramem
 6. finanční stránka projektu
 7. argumenty, kterými by svůj projekt obhajovali
7. Ve skupinách mají také za úkol si rozdělit role a úkoly - kdo na čem bude na projektu pracovat. Procházejte mezi skupinami a napomáhejte otázkami žákům nalézat řešení, vy sami řešení nenavrhuje.
 8. Vyzvěte skupiny k prezentaci svých navržených projektů - každá skupina v max. 2 minutách shrne, s jakým tématem a jak v rámci projektu pracuje. Poté následuje závěrečná reflexe.

Otázky k reflexi:

- Každý z vás může vyjádřit pomocí maximálně tří slov na závěr, jak se teď cítí, co si odnáší apod.
- Ukažte nebo slovně vyjádřete, jak se proměnil váš zájem o téma projektu během dnešní práce.
- Ukažte nebo slovně vyjádřete, jak se proměnila vaše chuť zapojit se do projektu během dnešní práce.

Metodické okénko (tipy, varianty, rozšíření):

- Po skončení této aktivity můžeme nechat žáky hlasovat a vybrat tímto způsobem jeden třídní projekt.
- Vždy ujistěte žáky, že budou mít vaši podporu při realizaci projektu a dohodněte si, jakou konkrétně - čas, finance, materiál, odbornost, zaštitění komunitního projektu školou atd.
- Pokud témata odborně omezíte - např. životní prostředí, historie kraje atd. můžete projekty zařadit vhodně do různých vzdělávacích předmětů.
- Zejména pro mladší žáky můžete použít ještě další pracovní listy, na kterých najdete příklady plánovaných projektů a návodné otázky, které žákům napovídají, co je potřeba při plánování udělat. Toto rozšíření se hodí zejména v momentě, kdy si žáci ještě nedovedou uvědomit všechny kroky, které plánování projektu obnáší nebo si neumějí sami rozdělit role v projektu.

Zdroje:

autorská aktivita Agora CE

VYBER SI STÁT

Kompetence:	Kompetence pro demokratickou kulturu
Konkrétní dovednosti v oblasti:	Hodnoty - Demokracie a právní stát
	Postoje - Občanská uvědomělost a odpovědnost
	Dovednosti - Analytické a kritické myšlení
	Znalosti - Znalost a kritické porozumění světu politiky
Aktivita vhodná pro ZŠ/SŠ:	ZŠ, SŠ
Individuální / Dvojice/ Skupina/Celá třída:	Skupiny po čtyřech až pěti žácích
Časový rozsah:	30 minut
Pomůcky:	Prázdná a vyplněná tabulka států
Pracovní listy:	Pracovní listy Vyber si stát
Nejvhodnější pro vzdělávací oblasti:	Výchova k občanství, Zeměpis, Dějepis

Možnost aktivně se občansky angažovat není výsadou všech zemí. Podíváme se na specifika států, kde to jde lépe a kde hůře a zamyslíme se i nad tím, jaké hodnoty považujeme za důležité my sami.

Naučíme se:

- Pojmenovat znaky demokratické kultury státu
- zhodnotit míru demokracie v různých státech i v zemi, ve které žijeme.

Popis aktivity:

1. Žáky rozdělte do skupin po čtyřech až pěti, a každé z nich dejte prázdnou tabulku, na které je uvedeno pět fiktivních států. Každý stát má

svůj způsob vlády, postoj ke svobodě slova, způsob voleb, rozdělení moci, stav lidských práv a fungování politických stran.

2. Každá skupina si může vybrat jen 15 informací, které se chce dozvědět. Na vyžádání jim je učitel odtajní podle druhého pracovního listu s vyplněnou tabulkou a žáci si informace napíší do své prázdné tabulky. Na základě těchto částečných informací se musí rozhodnout, ve kterém státě by chtěli bydlet.
3. Pozvěte všechny skupiny ke společnému sdílení s otázkou: *„Jaký jste si vybrali stát a proč?“*
4. V dalším kroku každá skupina dostane druhý pracovní list s vyplněnou tabulkou a otázkou: *„Ovlivnily by nějak tyto nové informace to, jestli byste v takovém státě chtěli žít? Vybrali byste jiný?“* Na přípravu odpovědi mají skupiny čas cca 7 minut.
5. Následuje společné sdílení a reflexe vedená učitelem.

Otázky k reflexi:

- Co zásadního ovlivnilo vaše rozhodnutí?
- Jakým způsobem jste se ve skupině rozhodovali? Bylo dosažení shody jednoduché nebo komplikované, proč?
- Po získání všech informací byste se rozhodli stejně? Pokud ne, proč?
- Jak byste porovnali stát, v němž žijete s vybraným fiktivním státem? Které principy byste chtěli aplikovat i v ČR? Zdůvodněte proč, i váš odhad, zda by takovou změnu uvítali i ostatní občané ČR.

Metodické okénko (tipy, varianty, rozšíření):

- Pro zeměpis nebo dějepis můžete aktivitu připravit s reálnými státy.
- Tabulku můžete nechat žáky vyplnit i podle známého filmu nebo knihy, např. Pán prstenů, Star Wars atd.

Zdroje:

autorská aktivita Agora CE

WORLD CAFÉ

Kompetence:	Kompetence pro demokratickou kulturu
Konkrétní dovednosti v oblasti:	<p>Hodnoty - Uznání pro kulturní rozmanitost</p> <p>Postoje - Otevřenost pro kulturní rozdílnost a odlišná přesvědčení, názory a způsoby života - Respekt - Tolerance nejednoznačnosti</p> <p>Dovednosti - Analyticky a kriticky myslet - Naslouchat a pozorovat - Spolupracovat - Řešit konflikty - Empatie - Flexibilita a adaptabilita - Jazykové a komunikační dovednosti</p> <p>Znalosti - Znalost a kritické porozumění světu: kultury, různých kultur, náboženství, ekonomiky, životního prostředí</p>
Aktivita vhodná pro ZŠ/SŠ:	ZŠ, SŠ
Individuální / Dvojice/ Skupina/Celá třída:	Čtyři skupiny
Časový rozsah:	45 minut
Pomůcky:	Mapa dle tématu, 4x flipchartový papír a pastelky/fixy
Pracovní listy:	-
Nejvhodnější pro vzdělávací oblasti:	Výchova k občanství, Zeměpis, Dějepis

Metoda World Café vytváří atmosféru kavárny, ve které účastníci u kavárenských stolů diskutují o předem stanovených otázkách. Pojdme spolu diskutovat o tom, jak se nám u nás ve městě/zemi/světě žije.

Naučíme se:

- vytvořit prostor pro pojmenování a sdílení aktuálních problémů a témat v blízkém i vzdálenějším okolí (škola, nejbližší okolí, město)
- poznat své spolužáky, jejich zájmy a potřeby skrz sdílený pracovní prostor

Popis aktivity:

1. Připravte 4 stanoviště s tématy, nad kterými se žáci budou postupně zamýšlet ve formátu „world café“. Na každém stanovišti (kavárenském stolku) je mapa města/městské části nebo školy a jejího okolí a flipchart s otázkou „*Co se mi líbí a co by mohlo být lepší?*“ Pro jednotlivá stanoviště jsou ještě zpřesněná zadání:
 1. lidé a jejich aktivity
 2. prostory, prostředí a jejich stav
 3. využívání a potenciál
 4. problémy
 5. výzvy a možnosti, příležitosti
2. Třídu početně rovnoměrně rozdělte k jednotlivým stanovištím. Pomocí značek/barev/obrázků jednotlivé skupiny dotvářejí mapu na základě zadání a svých pocitů, zkušeností a znalostí o daném místě. V každé skupině je jeden zapisovatel. Skupina začne u jednoho stanoviště a to bude její základna, vyjádří se k tématu, vše zapíše na flipchart a po 12 minutách se přesune ke stanovišti s dalším tématem. Zapisovatel se nepřesouvá, ale v krátkosti představuje další skupině výsledek. Skupina si poslechne zapisovatele, poté má možnost vyjádřit se k práci předchozích skupin a poté mapu doplní o vlastní postřehy. Každá skupina se na dalších stanovištích, na kterých nezačínala, střídá vždy po 7 minutách, dokud neobejde všechna zastavení.
3. Učitel může pomáhat žákům při tvorbě pocitových map otázkami, např. „*Kde se cítím dobře/rád trávím čas? Kde se nerad zdržuji/nemám to tam rád? Kde bych chtěl něco zlepšit?*“
4. Skupiny nakonec prezentují své hlavní stanoviště poté, co se pomocí svého zapisovatele seznámí se všemi komentáři k tématu od ostatních skupin. Cílem není věci vyřešit, ale zvýšit transparentnost o dané situaci či oblasti společným sdílením.

Otázky k reflexi:

- Které nové informace jste se dozvěděli? Co vám pomohlo při vaší práci?
- V čem jste se shodli/neshodli, a jak jste to ve skupině vyřešili?

Metodické okénko (tipy, varianty, rozšíření):

- Na prezentaci výsledků můžete navázat jakoukoli facilitační technikou konvergující k výběru řešení nebo akčních plánů, ale to už je další krok např. při přípravě školního projektu.

Zdroje:

autorská aktivita Agora CE s využitím metody world café, např.

<https://soch.cz/blog/management/agile/facilitace-velkych-workshopu-world-cafe/>

ŽÍT ŠKOLU

Kompetence:	Kompetence pro demokratickou kulturu
Konkrétní dovednosti v oblasti:	<p>Hodnoty - Uznání pro lidskou důstojnost a rozmanitost</p> <p>Postoje - Otevřenost pro odlišná přesvědčení a názory - Odpovědnost - Sebedůvěra - Tolerance nejednoznačnosti</p> <p>Dovednosti - Analyticky a kriticky myslet - Naslouchat a pozorovat - Spolupracovat</p> <p>Znalosti - Znalost a kritické pochopení sebe sama - Znalost a kritické pochopení lidských práv, prostředí a udržitelnosti</p>
Aktivita vhodná pro ZŠ/SŠ:	ZŠ, SŠ
Individuální / Dvojice/ Skupina/Celá třída:	Skupiny
Časový rozsah:	90 minut
Pomůcky:	Fixy a flipchartové papíry, nástroje a materiál pro kreativní tvorbu
Pracovní listy:	-
Nejvhodnější pro vzdělávací oblasti:	Výchova k občanství, Projektový den, Výtvarná výchova, Třídnická hodina

Kolik svého času trávíte ve škole? Co vám ve vaší škole vyhovuje, a co vám naopak vadí? Kde jsou příležitosti pro zlepšení? Co konkrétně uděláte pro to, aby to byla skutečně „vaše“ škola?

Naučíme se:

- identifikovat vlastní potřeby
- analyzovat problémy a navrhnout, jak bychom se mohli zapojit do jejich řešení
- dívat se na problémy z různých stran a vybírat nejlepší řešení

Popis aktivity:

1. Rozdělte třídu na tři skupiny a připravte tři pracovní místa s barevnými fixy a flipchartovými papíry.
2. Vyzvěte skupiny, ať postupně na připravené papíry napíšou zadání:
 - **Stanoviště 1** - Co se nám ve škole líbí/nelíbí (papír rozdělte na dvě části, v jednom sloupci zapisujete, co se vám líbí, v druhém nelíbí)
 - **Stanoviště 2** - Pocitová mapa školy - nakreslete mapu školy a barevně vyznačte na mapě místa podle vašich pocitů, např. (červená - nelíbí se mi; oranžová - potřebovalo by to změnu; modrá - neutrální a vyhovuje; zelená - skvělé, tady se cítím dobře)
 - **Stanoviště 3** - Co konkrétně jako jednotlivci, případně skupina, můžeme dělat, pokud máme ve škole nějaký problém nebo chceme něco změnit
3. Žáci mají na práci časový limit 10 minut, zapisují svoje nápady a vy je otázkami povzbuzujete, pokud to potřebují.
4. Po deseti minutách se skupiny přesunou a žáci mají opět 10 minut. Nejprve si přečtou, co vymyslela skupina před nimi a doplňují své nápady, mohou případně něco zvýraznit, pokud s danou zmínkou velmi souzní. Tento postup se zopakuje ještě jednou, aby se skupiny vystřídaly na všech stanovištích.
5. Provedte shrnutí výsledků práce všech skupin, zapisujte nejdůležitější informace na tabuli a žákům pokládejte otázky pro zpřesnění. Cílem je připravit podklady k dalšímu kroku aktivity, kdy žáci zpracovávají vybrané návrhy do konkrétních projektů k realizaci.
6. Vyzvěte žáky, ať si z podkladů na tabuli sami nebo ve skupinkách vyberou téma, kterému by se chtěli věnovat. Diskutujte s žáky důvody jejich volby.
7. Dejte žákům dostatečný časový limit se zadáním: Zpracujte kreativně vybraný problém a návrh jeho řešení - výtvarně, např. na fotografii, video, namalujte ho, nakreslete nebo vytvořte koláž, ztvárnit jej můžete i zvukově - složte píseň, předvedte muzikálovou scénu; pohybově - připravte taneční vystoupení, pantomimu...

Způsob zpracování i čas přizpůsobte vaší třídě, návrhům žáků i aktuálním podmínkám, fantazii se meze nekladou.

8. Na závěr společně s žáky připravte přehledku vytvořených děl, kdy každá skupina/jednotlivec svůj výtvor i okomentuje.

Otázky k reflexi:

- Jak se měnilo vaše přemýšlení během aktivity? Která činnost vám vyhovovala nejvíce a proč?
- Jak těžké bylo vybrat si téma? Co vám pomohlo?
- Ukažte na škále (např. od země po svou výšku), jakou šanci má váš nápad na realizaci? Proč si to myslíte?

Metodické okénko (tipy, varianty, rozšíření):

- Můžete hlasováním pomocí barevných nalepovacích značek vybírat návrhy k realizaci žákovských projektů.
- Pokud aktivitu použijete například v rámci projektového dne, pokračujte s žáky naplánováním konkrétního projektu, který budou následně realizovat. Informace k tomu, jak postupovat, naleznete v této metodické příručce v popisu aktivity Projekt.

Zdroje:

autorská aktivita Agora CE

Přílohy

1.

2.

3.

MARTIN

VĚK: 45 LET

BYDLIŠTĚ: BRNO

ZAMĚSTNÁNÍ: STROJVEDOUCÍ VLAKU

PŘÍJEM: 45 000 KČ/MĚSÍC

BYDLENÍ: VLASTNÍ BYT 2+1

STAV: ROZVEDENÝ

DĚTI: 2 (10 A 12 LET), V JEHO PÉČI, SÁM JE VYCHOVÁVÁ

ZÁJMY A KONÍČKY: ČAS S DĚTI, CESTOVÁNÍ PO ČR, VČELAŘENÍ
CO POTŘEBUJE?

LUCIE

VĚK: 18 LET

BYDLIŠTĚ: JAVORNÍK

ZAMĚSTNÁNÍ: STUDENTKA 1. ROČNÍKU VYSOKÉ ŠKOLY, BRIGÁDY

PŘÍJEM: 6 000 KČ/MĚSÍC

BYDLENÍ: V DOMĚ U RODIČŮ A VYSOKOŠKOLSKÁ KOLEJ

STAV: SVOBODNÁ

DĚTI: BEZDĚTNÁ

ZÁJMY A KONÍČKY: TANEC, CIZÍ JAZYKY

CO POTŘEBUJE?

PETR

VĚK: 79 LET

BYDLIŠTĚ: PRAHA

ZAMĚSTNÁNÍ: DŮCHODCE

PŘÍJEM: 14 000 KČ/MĚSÍC

BYDLENÍ: VLASTNÍ STARŠÍ DŮM

STAV: VDOVEC

DĚTI: 1 DOSPĚLÝ SYN, 2 VNOUČATA

**ZÁJMY A KONÍČKY: PŘEDNÁŠKY V KNIHOVNĚ, ZAHRÁDKA
CO POTŘEBUJE?**

MARCELA

VĚK: 38 LET

BYDLIŠTĚ: DOLANY U PARDUBIC

ZAMĚSTNÁNÍ: PODNIKATELKA V IT

PŘÍJEM: 90 000 KČ/MĚSÍC

BYDLENÍ: VLASTNÍ DŮM

STAV: V DANÁ

DĚTI: 1 DCERA (4 ROKY)

**ZÁJMY A KONÍČKY: PROGRAMOVÁNÍ, STUDIUM
CO POTŘEBUJE?**

SIMON

VĚK: 59 LET

BYDLIŠTĚ: ČESKÉ BUDĚJOVICE

ZAMĚSTNÁNÍ: UČITEL

PŘÍJEM: 48 000 KČ/MĚSÍC

BYDLENÍ: PRONAJATÝ BYT 3+1

STAV: ŽENATÝ

DĚTI: BEZDĚTNÝ

ZÁJMY A KONÍČKY: TURISTIKA, FOTOGRAFOVÁNÍ, LYŽOVÁNÍ
CO POTŘEBUJE?

STRANA	PRAVICE A LEVICE	REGISTRACE POLITICKÉ STRANY	PETICE	PROGRAMY	EXTRÉMISMUS	ZAHRANIČNÍ POLITIKA	ŠKOLSTVÍ	ROLE STÁTU	ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	EKONOMIKA

Levice

Základními rysy levice je obhajoba **zájmů nižších vrstev** společnosti. Jde především o ekonomické zájmy **zaměstnanců** proti zájmům zaměstnavatelů. Levice dále usiluje o prosazování účasti těchto vrstev na realizaci politiky (např. prostřednictvím odborových organizací). Levice vnímá **sociální rozdíly** a nerovnosti **jako** veliký **problém** a nespravedlnost, kterou je třeba odstranit. To, že je někdo chudý, neznamená, že je líný a neschopný. Levice tvrdí, že lidé jsou chudí často proto, že se k nim ostatní chovají nespravedlivě (např. zaměstnavatelé špatně platí, či dokonce šidí). Někteří lidé jsou chudí proto, že jsou nemocní a nemají příležitost dobře vydělávat či podnikat. Podle levice jsou sociální nerovnosti důsledkem existujících a dříve vzniklých rozdílností či nerovností. Někdo je například chudý proto, že pochází z chudých poměrů a místo toho, aby měl možnost studovat a vzdělávat se, musí jít hned po škole do práce, aby uživil sebe či své rodiče. Naopak bohatství není nutně spojeno s pílí a se schopnostmi. Bohatí lidé nemuseli zbohatnout svou pílí, ale jen tím, že bohatství zdědili po svých předcích. Proto levice volá po **silné roli státu v ekonomice**, který by měl být garantem sociální spravedlnosti a odstraňování sociálních rozdílů. Levice například požaduje, aby bohatí lidé či firmy platili státu **vyšší daně**, a z těchto peněz pak stát má podporovat sociálně slabší občany. Pro vládní programy levicových stran je tak typické rozsáhlé sociální zabezpečení (vedoucí k vysokému zdanění příjmů) a vyšší míra státních zásahů do hospodářské oblasti, a to vše s cílem odstraňovat sociální nerovnosti a pomáhat chudším vrstvám společnosti.

Pravice

Základními rysy pravice je zdůraznění základních **svobod jednotlivce** a odmítání kolektivismu, zdůraznění **soukromého vlastnictví** a **svobodného podnikání** jako nezbytných podmínek života společnosti. Hlavní hodnotou pravice je **svoboda** jednotlivce, a s ní je spojená i odpovědnost jednotlivce za svá rozhodnutí. Pravice se staví proti větší roli státu v ekonomice. Státu je přisuzována spíše role garanta pravidel svobodného trhu, podnikání a zaměstnávání. **Sociální rozdíly** (např. rozdíly v příjmech) pravice vnímá spíše **jako** zasloužené a **přirozené**. Pravice se spíše přiklání k názoru, že ten, kdo je chudý, se možná málo snažil, málo studoval, nebyl ochotný riskovat a více se učit. Naopak ten, kdo je bohatý, patrně hodně pracoval, nebo má mimořádné schopnosti a znalosti. Stát by se proto neměl tyto, podle pravice přirozené, rozdíly snažit odstraňovat. Pro vládní programy pravicových stran je typická snaha o menší zdanění občanů i firem tak, aby jim zbylo více v kapsách a méně odváděli do společného státního rozpočtu. Vládě tak ale může zbývat méně peněz na přerozdělování ve prospěch chudých nebo znevýhodněných skupin.

Centristické strany

Strana středu, mezi pravicí a levicí. Pokoušejí se najít **kompromis** mezi pravicí a levicí. Často vstupují do koalic, mají větší koaliční potenciál.

MINISTERSTVO VNITRA

odbor všeobecné správy, oddělení občanskosprávní

náměstí Hrdinů 1634/3, 140 21 Praha 4

NÁVRH NA REGISTRACI POLITICKÉ STRANY/ POLITICKÉHO HNUTÍ*

Podle § 6 odst. 2 zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách

a v politických hnutích, v platném znění, *přípravný výbor* ve složení:

zmocněnec (hlavní zodpovědná osoba)

jméno	příjmení	podpis

členové

--	--	--

podává návrh na registraci politické strany/politického hnutí* s *názvem* a *zkratkou*:

se sídlem:

V

dne

* Nehodící se škrtněte

1. Získejte do formuláře petice jména a podpisy aspoň 6 lidí, kteří nejsou členy vaší politické strany a podpoří tím jejich vznik.

Politické strany

Jsou dle práva ČR právníckými osobami.

V ČR je možno být členem politické strany **od 18 let**, členové politických stran nemohou být z řad policistů a soudců – **nezávislost tří složek moci**, například poslanec policista **nemůže** být současně i soudcem.

Vznikají **registrací** a zanikají **rozhodnutím soudu** nebo vlastním rozhodnutím. Pro založení politické strany je potřeba **předložit petici** alespoň jednoho tisíce občanů požadujících, aby strana a hnutí vznikly s uvedením jména a příjmení, data narození, adresy bydliště a vlastního podpisu.

Politické strany mají vlastní **organizační strukturu** – ta je volená stranickými členy podle demokratických principů (předseda a místopředsedové, regionální organizace), dále mají **organizační stanovy** (řád), určující pravidla fungování. Strany jsou **financovány z členských příspěvků, příjmů z vlastní hospodářské činnosti, ze sponzorských darů a státních dotací.**

PETICE*

Podle § 6 odst. 2 písm. a) zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích,
v platném znění,

níže podepsaní občané souhlasí, aby vznikla politická strana/politické hnutí** s názvem:

jméno příjmení podpis

* Záhloví petice musí být uvedeno na všech petičních arších

** Nehodící se škrtněte

1. Podívejte se na vlastním mobilu nebo sdíleném počítači na web některé české nebo zahraniční politické strany a vyhledejte si jejich politický program. Zapište si 3 myšlenky, které byste mohli využít v programu vaší politické strany. Lektorovi pak nahlaste, na web jaké politické strany jste se podívali a ukažte, jaké 3 myšlenky vás inspirovaly/zaujaly.

1

2.

3.

Typy programů politických stran

Základní program

Definuje ideologický profil, primární hodnotová východiska a dlouhodobé cíle strany.

Sektorový program

Popisuje specifické problémy a navrhuje možná řešení.

Volební program

Soubor slibů politické strany voličům.

Lze jej pokládat za návrh smlouvy s voliči, který určuje postoje a cíle, které chce subjekt po volbách uvést do praxe.

Proč má strana program?

Oslovuje voliče a informuje je o prioritách strany a jejich stanoviscích k tématům, která jsou důležitá pro danou stranu nebo část voličů. Pomocí této funkce lze představit i nový politický subjekt.

Strana se vymezuje vůči konkurenčním politickým subjektům.

Volič si na základě volebního programu vybírá stranu, se kterou sdílí stejná stanoviska a názory na určitá témata.

Poskytuje ideologické zázemí pro jednání do budoucnosti.

1. Seznamte se s tím, co je to politický extrémismus – viz níže. Představte si, jak může vypadat akce nebo kampaň nějaké extrémistické politické strany. Vymyslete krátký slogan nebo heslo, které by hlásala nějaká vámi vymyšlená nebo existující extrémistická politická strana. Téma sloganu můžete zvolit libovolně. Slogan napište na papír formátu A4 a jako na demonstraci se se všemi členy vaší strany postavte do hloučku a společně ho nahlas přečtěte.

Politický extremismus

ideologicky vyhraněné postoje,
netolerance vůči principům
demokratického státu
či jakýchkoliv odlišných názorů

členové extrémistických hnutí bývají často vedeni
iracionálními důvody, inklinují k použití násilí,
schovávají se za jednotu velké skupiny

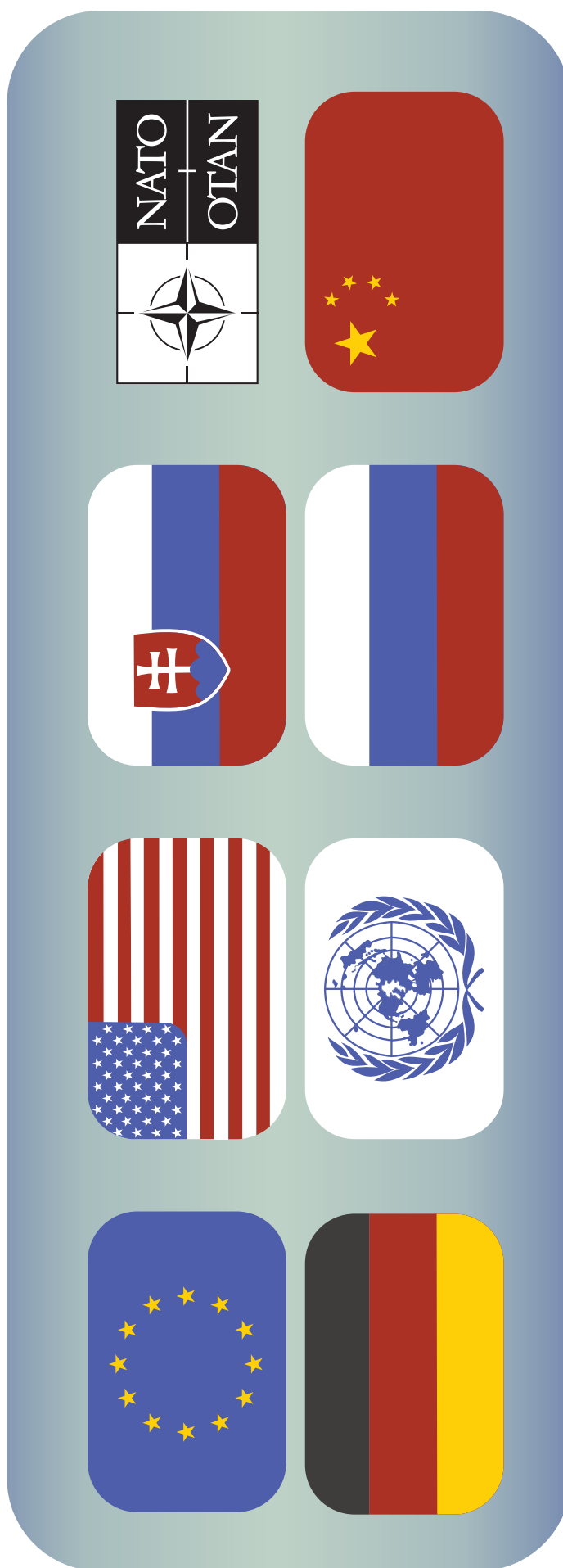
jde o tzv. **antisystémové strany**, obecně jsou
neslučitelné s demokracií, z minulosti známe
například **fašistické** nebo **komunistické strany**

**cílem je zásadní změna nebo odstranění
stávajícího systému, i za použití násilí**

extremismus může pro stát představovat **bezpečnostní riziko**, například
hrozba teroristického útoku nebo **rozpoutání násilí** ve společnosti

1. V tabulce mezinárodních organizací a různých zemí označte, jaký názor na spolupráci ČR s nimi má vaše politická strana. Vždy zaškrtněte jednu z možností:

ČR by měla úzce spolupracovat / ČR by měla spolupracovat, ale nijak to nepřehánět / ČR by neměla spolupracovat vůbec.

	ČR by měla úzce spolupracovat	ČR by měla spolupracovat, ale nijak to nepřehánět	ČR by neměla spolupracovat vůbec
Evropská unie			
NATO			
OSN			
Německo			
Slovensko			
Polsko			
Maďarsko			
Čína			
Rusko			
USA			
Jihovýchodní Evropa (Srbsko, západní Balkán,			
Východní partnerství (Ukrajina, Moldavsko, Gruzie)			
Blízký východ a severní Afrika			

1. Vyberte si ze seznamu níže jedno z témat z oblasti školství. Vyberte si, jestli zastáváte názor pro nebo proti vybrané tezi a na podporu svého názoru vymyslete a sepište alespoň 4 argumenty. Využijte tyto argumenty v debatě s lektorem – vaším oponentem a zkuste svůj názor dobře obhájit.

Téma

1.
2.
3.
4.

2. Zamyslete se, jaké názory a postoje v oblasti školství má vaše politická strana.

Témata k debatě

Na základních školách by mělo být zrušeno hodnocení pomocí známek.

Předměty fyzika, chemie, biologie, zeměpis, občanský a společenskovední základ a dějepis by na středních školách měly být volitelné.

Přijímací zkoušky na střední školy by měly být výhradně v kompetenci samotných škol, nikoliv státu.

Studenti by si měli s profesory na středních školách tykat.

Škola by měla začínat nejdříve v 9 hodin.

Na školách by měly být zavedeny jednotné školní uniformy.

Státní maturity by měly být zrušeny.

Hudební a výtvarná výchova na základních školách by neměla být klasifikována.

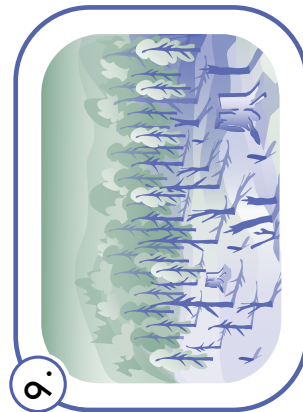
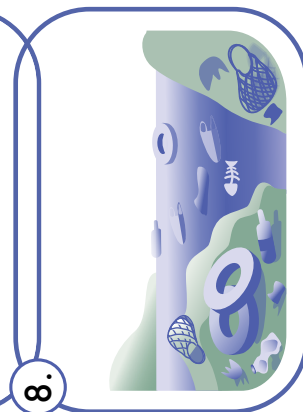
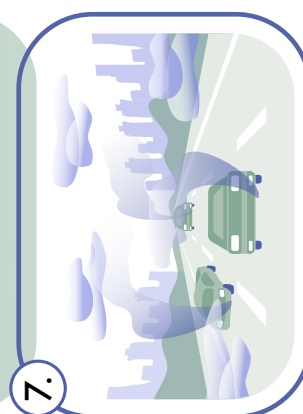
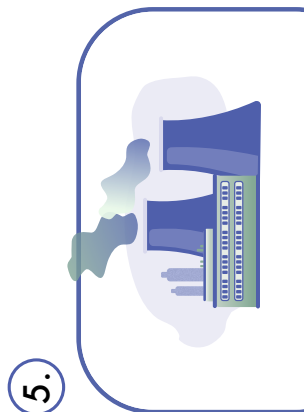
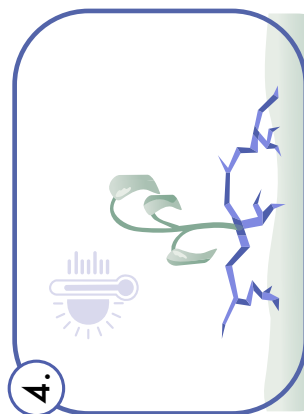
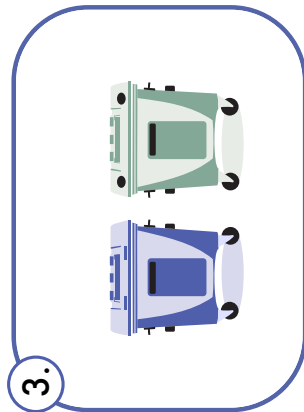
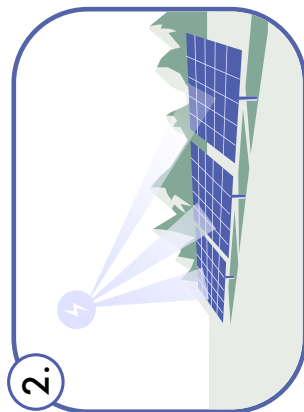
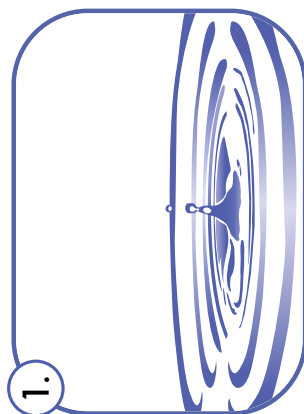
1. Přečtěte si na tomto papíře pojmy spojené s řízením státu. Pokud některé neznáte, vygooglujte je. Vyberte a запиšte si aspoň 3, které jsou vaší straně blízké a sympatické (jak by si vaše strana představovala fungování státu), případně si vymyslete jiné vlastní.

1.
 2.
 3.

funkční, úsporný a silný stát, který zajistí bezpečnost občanům
 odvolatelnost politiků
 silná role státu v ekonomice a ve společnosti jako garanta sociálně spravedlivé společnosti
 stát je garantem bezpečnosti občanů
 stát jako významný aktér v ekonomice, ve školství, v bezpečnosti a dalších oblastech veřejné sféry
 snížit přebujelý výdaje státu na jeho provoz a administrativu
 proti centralizaci veřejné správy
 stát má sloužit občanům, ne naopak
 digitalizace veřejné správy

prosazení referendum
 přímo volený prezident, který bude řídit vládu
 stát by měl zakládat nové podniky s cílem chránit práva zaměstnanců
 silný stát a velký veřejný sektor
 menší, ale efektivní stát
 stát by neměl zvyšovat počet svých zaměstnanců
 důraz na autonomii obcí a krajů
 zjednodušení veřejné správy, která bude vůči občanům přátelštější než dosud
 zpomalení přijímání zákonů a prodloužení lhůty na jejich posouzení

1. Podívejte se na fotografie. Každá z nich nějak souvisí s životním prostředím. Na základě situací představených na fotografiích nebo na základě vašich vlastních zkušeností popište názor vaší politické strany na životní prostředí.

1. Seznamte se a inspirujte se ekonomickými opatřeními z volebních programů různých českých politických stran. Zamyslete se a zformulujte svá vlastní stanoviska.

1

Daně, které slouží rodinám.
Odečitatelné výdaje na sociální služby.
Snížení DPH na ekologické výrobky.

Skutečná důchodová reforma.
Zaručený minimální důchod. Jistota pro dnešní seniory a jasná vize pro ty budoucí. Příspěvek přímo na důchod (pra)rodičům.

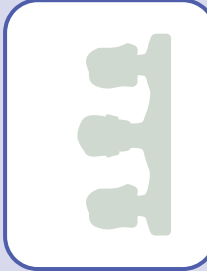
2

Řešíme nerovnosti. Stát by měl usilovat o napravování tržních selhání, zejména negativních dopadů na životní prostředí a důvodů sociálního vyloučení.

Nebudeme konzervovat ekonomiku.
Umožníme realizovat plný potenciál našich zaměstnanců, podnikatelů i perspektivních firem. Odbouráme zbytečnou a svazující regulaci a přebyrokratizované procesy.

3

Konec zvyšování daní. Daně občanů nemohou sloužit na nehospodárné a nepotřebné projekty politických kmostrů vlád a stranických sekretariátů.

Chceme budoucnost bez dluhů.
Budeme prosazovat ústavní dluhovou brzdu s legislativou podle vzoru Švýcarské konfederace.

4

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Vůle voličů se ve volbách vyjadřuje hlasováním. Volební systémy slouží k tomu, aby byly výsledky hlasování „převedeny“ do složení zastupitelských sborů. Volební systém je v „technické rovině“ definován jako konkrétní způsob organizace voleb a zjišťování volebních výsledků. Kromě toho lze volební systém chápat také jako souhrn všech právních, politických, organizačních a morálních pravidel a norem, které regulují společenské vztahy vznikající ve volbách. Při pokusech o klasifikaci volebních systémů se zpravidla uvádí, že existují dva protikladné základní typy – systém většinový a systém poměrného zastoupení. Někdy se k nim přiřazuje modifikace obou systémů jako systém smíšený (např. Německo).

1. Většinové volební systémy

A) Většinový systém relativní většiny (USA, Kanada, Velká Británie, Indie)

Mandát získává ten kandidát, který dostal v daném obvodu nejvíce hlasů, bez ohledu na to, jaké procento voličů ho volilo. K vítězství tedy stačí být první, není třeba podpora většiny.

B) Většinový systém absolutní většiny (Francie)

Zde je zvolen ten kandidát, který získal nadpoloviční většinu hlasů. Pro získání mandátu je podmínkou získání absolutní většiny hlasů, tedy více než 50 % hlasů.

Možné výhody většinových volebních systémů

Je srozumitelný pro voliče.

Jelikož se ve většinových systémech volí konkrétní osoba (osoby) a pravidla pro přidělení mandátů jsou velmi jednoduchá (kdo dostal nejvíce hlasů, vyhrál), každý volič vidí jasně, jak jeho hlas ovlivnil výsledek a co má dělat, aby do funkce pomohl konkrétnímu kandidátovi.

Omezuje vliv politických stran.

Nutnost, aby každý kandidát, ať už je nominován politickou stranou či nikoliv, prošel sám za sebe testem podpory tváří v tvář voličům, podstatně zmenšuje vliv stranických vedení na personální složení kandidátek a posléze i parlamentů.

Efektivně potlačuje extrémistické strany a podporuje umírněné strany.

Jelikož ve volebním obvodu zvítězí jen jeden z kandidátů, jen malou šanci na výhru mají kandidáti s extrémistickými názory.

Vede k vytvoření stabilní vlády.

Způsob, jakým se hlasy voličů převeďte do počtu mandátů v parlamentu, zjednodušuje vytváření parlamentních většin. To pak vede k vytvoření jednobarevných vlád, které jsou obecně stabilnější než vlády koaliční.

Zabraňuje politizaci státní správy a dlouhodobému rozdělení jednotlivých státních institucí mezi „sféry vlivu“ jednotlivých stran.

Jelikož je výsledkem většinového systému zpravidla jednobarevná vláda, a prohrané volby znamenají tudíž kompletní personální změnu na všech nejvyšších postech ve státě, je velmi obtížné, ne-li nemožné, aby moc jednotlivých stran „prorostla“ příliš hluboko do státní správy.

2. Systém poměrného zastoupení

Patří zde většina evropských zemí, např. Portugalsko, Španělsko, Itálie, Švédsko, Norsko, Finsko, Polsko, Rakousko.

Pro systémy poměrného zastoupení je charakteristická snaha, aby se ve voleném orgánu objevila co nejvěrněji celá škála politického spektra v závislosti na přízni voličů.

Většina volebních systémů poměrného zastoupení se vyznačuje tím, že jsou v nich používány **stranické kandidátky**, což umožňuje politickým stranám podstatným způsobem vstupovat do mechanismu výběru kandidátů na poslanecká (zastupitelská) křesla. Ještě před vlastními volbami se totiž uvnitř politických stran (tj. mimo dohled většiny voličů) musí více či méně demokratickým způsobem sestavit stranická kandidátka čili seznam kandidátů, který bude následně předkládán voličům.

Možné výhody systému poměrného zastoupení

Složení parlamentu se blíží volebním výsledkům.

Poměrný systém vylučuje existenci výrazných disproporcí mezi podílem hlasů a podílem získaných křesel, a to zvláště u menších stran.

Všechny hlasy voličů hrají roli, žádný „nepropadá“.

Ve většinovém systému, ve volebních obvodech s jasným favoritem (či jasnými favority), je účast příznivců ostatních kandidátů ve volbách prakticky zbytečná, neboť nijak neovlivňuje výsledek.

Zajistí zastoupení menšin v parlamentu.

Menšiny mají v systému poměrného zastoupení velkou šanci získat svou parlamentní reprezentaci, a to v poměru, odpovídajícímu jejich zastoupení ve společnosti.

Politické strany a jejich voliči

Konflikty jsou součástí každodenního života. Není potřeba na ně hledět jako na negativní události, ale jako na střet zájmů mezi jednotlivci nebo skupinami. V politice jsou konflikty dokonce důležitou součástí veřejné diskuse. Pouze prostřednictvím otevřeného konfliktu a hledání kompromisu mají všechny různé společenské skupiny pocit, že byly vyslyšeny a integrovány. Řešení konfliktu (hledání kompromisu) je dovednost, kterou je možné se naučit.

Různé popisy řešení konfliktu

Vítězství-vítězství (win-win)

Popisuje situaci, ze které těží obě strany stejným dílem, a to díky odsouhlasenému řešení konfliktu. Obě strany mají pocit, že dosáhly toho, co chtěly. Tato situace je chápána jako nejideálnější situace řešení konfliktu, protože napomáhá předcházet opakovanému výskytu téhož konfliktu.

Vítězství-porážka nebo porážka-vítězství

Popisuje situaci, kdy při řešení konfliktu jedna strana prohrála a druhá vyhrála. Tento druh řešení konfliktu často znamená jeho opakovaný výskyt, protože pro poraženou stranu nepřináší téměř žádné výhody.

Porážka-porážka

Popisuje situaci, ve které není žádná strana vítězem a žádná strana nezískává z řešení konfliktu žádnou výhodu. Tato situace často znamená, že konflikt pouze dočasně ustoupil, a je pravděpodobné, že znovu vypluje na povrch.

1. Potřeby jednotlivých stran

Každá strana důsledně definuje, je třeba potřeby vyslovit neprovokativním způsobem.

2. Všechny strany spolu popíšou problém

(Na čem se potřebují shodnout, co potřebují vyřešit.)

3. Promýšlení možných řešení

Návrhy řešení se nekomentují a vítají se všechna navržená řešení.

4. Každá strana vyhodnotí navrhovaná řešení a napíšou, pokud jsou pro ně některá přijatelná.

5. Pokud se všechny strany protnou, mají win-win řešení a je to pro všechny nejlepší řešení.

Pokud ne, tak se strany ještě chvíli radí o bodu 4. Pak dojdou k dohodě na co nejlepším řešení, pokud by žádné nevedlo k oboustranně prospěšnému řešení. (Vždycky budou v životě existovat případy, kdy nejde dojít ke všestranně výhodnému řešení.)

6. Po určité době je řešení zhodnoceno a případně upraveno.

1. Potřeby strany A

Potřeby strany B

Potřeby strany C

Potřeby strany D

2. Definice problému

3. Návrhy na řešení

4. Vyhodnocení řešení pro stranu A

Vyhodnocení řešení pro stranu B

Vyhodnocení řešení pro stranu C

Vyhodnocení řešení pro stranu D

5. Jaké řešení je nejlepší?

6. Určete, kdy a jak bude řešení vyhodnoceno

Filipovi smazal Instagram jeho příspěvek s odůvodněním, že se jedná o nepravdivé informace. Filip je ale přesvědčen o tom, že jeho informace pravdivé byly a se smazáním příspěvku nesouhlasí. Co může dělat?

1. Seznamte se s příběhem.

2. Ve skupině chvíli debatujte nad situací.

Setkali jste se někdy s podobnou situací?

Jak byste se v takovéto situaci cítili?

3. Jak byste si představovali ideálně vyřešenou situaci? Čeho byste chtěli dosáhnout? Co se má změnit? Napište.

.....
.....

4. Seznamte se s právními dokumenty, které máte k dispozici.

5. V jakých právních dokumentech se toto téma řeší? Vyberte jeden nebo více dokumentů a vypište je.

.....

6. Vypište konkrétní znění toho, co je v dokumentu uvedeno a souvisí to s vaším tématem.

.....
.....

7. Navrhněte postup, jak byste situaci vyřešili. Můžete pokračovat i na další straně.

Na koho byste se mohli obrátit?

Čím byste argumentovali na obranu svých práv?

Marie už od malička hraje tenis. Poslední dobou se jí začalo hodně dařit, a protože chce být úspěšná na turnajích, tráví tréninkem mnohem více času než dřív. Zameškává školu. Učitelé si začínají stěžovat a vyhrožovat, že nebude mít dost známek na to, aby ji nechali projít do dalšího ročníku. Může něco dělat?

1. Seznamte se s příběhem.

2. Ve skupině chvíli debatujte nad situací.

Setkali jste se někdy s podobnou situací?

Jak byste se v takovéto situaci cítili?

3. Jak byste si představovali ideálně vyřešenou situaci? Čeho byste chtěli dosáhnout? Co se má změnit? Napište.

.....
.....

4. Seznamte se s právními dokumenty, které máte k dispozici.

5. V jakých právních dokumentech se toto téma řeší? Vyberte jeden nebo více dokumentů a vypište je.

.....

6. Vypište konkrétní znění toho, co je v dokumentu uvedeno a souvisí to s vaším tématem.

.....
.....

7. Navrhněte postup, jak byste situaci vyřešili. Můžete pokračovat i na další straně.

Na koho byste se mohli obrátit?

Čím byste argumentovali na obranu svých práv?

Kamila je poměrně uzavřená, tichá a se spolužáky se příliš nebaví. Píše si deník, ve škole jí lze často spatřit s deníkem v ruce. Spolužáci si o ní myslí, že je trochu divná. Jednoho dne se Kamile deník ztratil. Druhý den jí spolužáci začali citovat úryvky jejích myšlenek z deníku, posmívat se jí, její citlivé myšlenky rozšířili po celé škole. Co může dělat?

1. Seznamte se s příběhem.

2. Ve skupině chvíli debatujte nad situací.

Setkali jste se někdy s podobnou situací?

Jak byste se v takovéto situaci cítili?

3. Jak byste si představovali ideálně vyřešenou situaci? Čeho byste chtěli dosáhnout? Co se má změnit? Napište.

.....
.....

4. Seznamte se s právními dokumenty, které máte k dispozici.

5. V jakých právních dokumentech se toto téma řeší? Vyberte jeden nebo více dokumentů a vypište je.

.....

6. Vypište konkrétní znění toho, co je v dokumentu uvedeno a souvisí to s vaším tématem.

.....
.....

7. Navrhněte postup, jak byste situaci vyřešili. Můžete pokračovat i na další straně.

Na koho byste se mohli obrátit?

Čím byste argumentovali na obranu svých práv?

Olena chodí do sedmé třídy a stejně jako mnoho jejích vrstevníků se do Vyškova přistěhovala z Ukrajiny. Plánuje zde i s rodinou zůstat, protože tam mají příbuzné. Je školou povinná a měla by začít chodit do školy, ale neumí česky. Co lze v takové situaci udělat?

1. Seznamte se s příběhem.

2. Ve skupině chvíli debatujte nad situací.

Setkali jste se někdy s podobnou situací?

Jak byste se v takovéto situaci cítili?

3. Jak byste si představovali ideálně vyřešenou situaci? Čeho byste chtěli dosáhnout? Co se má změnit? Napište.

.....
.....

4. Seznamte se s právními dokumenty, které máte k dispozici.

5. V jakých právních dokumentech se toto téma řeší? Vyberte jeden nebo více dokumentů a vypište je.

.....

6. Vypište konkrétní znění toho, co je v dokumentu uvedeno a souvisí to s vaším tématem.

.....
.....

7. Navrhněte postup, jak byste situaci vyřešili. Můžete pokračovat i na další straně.

Na koho byste se mohli obrátit?

Čím byste argumentovali na obranu svých práv?

Listina základních práv a svobod

Článek 17

- (1) Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny.
- (2) Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu.
- (3) Cenzura je nepřípustná.
- (4) Svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.
- (5) Státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti. Podmínky a provedení stanoví zákon.

Článek 24

Příslušnost ke kterékoli národnostní nebo etnické menšině nesmí být nikomu na újmu.

Článek 25

- (1) Občanům tvořícím národnostní nebo etnické menšiny se zaručuje všestranný rozvoj, zejména právo společně s jinými příslušníky menšiny rozvíjet vlastní kulturu, právo rozšiřovat a přijímat informace v jejich mateřském jazyku a sdružovat se v národnostních sdruženích. Podrobnosti stanoví zákon.
- (2) Občanům příslušejícím k národnostním a etnickým menšinám se za podmínek stanovených zákonem zaručuje též
 - a) právo na vzdělání v jejich jazyku,
 - b) právo užívat jejich jazyka v úředním styku,
 - c) právo účasti na řešení věcí týkajících se národnostních a etnických menšin.

Článek 33

- (1) Každý má právo na vzdělání. Školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon.
- (2) Občané mají právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách, podle schopností občana a možností společnosti též na vysokých školách.
- (3) Zřizovat jiné školy než státní a vyučovat na nich lze jen za podmínek stanovených zákonem; na takových školách se může vzdělání poskytovat za úplatu.
- (4) Zákon stanoví, za jakých podmínek mají občané při studiu právo na pomoc státu.

Článek 42

- (1) Pokud Listina používá pojmu "občan", rozumí se tím státní občan České a Slovenské Federativní Republiky.
- (2) Cizinci používají v České a Slovenské Federativní Republice lidských práv a základních svobod zaručených Listinou, pokud nejsou přiznána výslovně občanům.
- (3) Pokud dosavadní předpisy používají pojmu „občan“, rozumí se tím každý člověk, jde-li o základní práva a svobody, které Listina přiznává bez ohledu na státní občanství.

Úmluva o právech dítěte

Článek 13

1. Dítě má právo na svobodu projevu; toto právo zahrnuje svobodu vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu, bez ohledu na hranice, ať ústně, písemně nebo tiskem, prostřednictvím umění nebo jakýmkoli jinými prostředky podle volby dítěte.
2. Výkon tohoto práva může podléhat určitým omezením, avšak tato omezení budou pouze taková, jaká stanoví zákon a jež jsou nutná:
 - a) k respektování práv nebo pověsti jiných;
 - b) k ochraně národní bezpečnosti nebo veřejného pořádku, veřejného zdraví nebo morálky.

Článek 14

1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte na svobodu myšlení, svědomí a náboženství.
2. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají práva a povinnosti rodičů, a v odpovídajících případech zákonných zástupců, usměrňovat dítě při výkonu jeho práva způsobem, který odpovídá jeho rozvíjejícím se schopnostem.
3. Svoboda projevovat náboženství nebo víru může být podrobena pouze takovým omezením, jaká předpisuje zákon a která jsou nutná k ochraně veřejné bezpečnosti, pořádku, zdraví nebo morálky nebo základních práv a svobod jiných.

Článek 16

1. Žádné dítě nesmí být vystaveno svévolnému zasahování do svého soukromého života, rodiny, domova nebo korespondence ani nezákonným útokům na svou čest a pověst.
2. Dítě má právo na zákonnou ochranu proti takovým zásahům nebo útokům.

Článek 28

- 1.** Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznají právo dítěte na vzdělání a s cílem postupného uskutečňování tohoto práva a na základě rovných možností zejména:
 - a)** zavádějí pro všechny děti bezplatné a povinné základní vzdělání;
 - b)** podněcují rozvoj různých forem středního vzdělání zahrnujícího všeobecné a odborné vzdělání, činí je přijatelné a dostupné pro každé dítě a přijímají jiná odpovídající opatření, jako je zavádění bezplatného vzdělání a, v případě potřeby, poskytování finanční podpory;
 - c)** zpřístupňují všem dětem informace a poradenskou službu v oblasti vzdělání a odborné přípravy k povolání;
 - d)** přijímají opatření k podpoře pravidelné školní docházky a ke snížení počtu těch, kteří školu nedokončí.
- 2.** Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, činí všechna opatření nezbytná k tomu, aby kázeň ve škole byla zajišťována způsobem slučitelným s lidskou důstojností dítěte a v souladu s touto úmluvou.
- 3.** Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, rozvíjejí a podporují mezinárodní spolupráci ve věcech týkajících se vzdělání, zejména s cílem přispět k odstranění nevědomosti a negramotnosti ve světě a s cílem usnadnit přístup k vědecko-technickým poznatkům a moderním metodám výuky. V souvislosti s tím bude brán zvláštní ohled na rozvojové země.

Článek 29

- 1.** Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, se shodují, že výchova dítěte má směřovat k:
 - a)** rozvoji osobnosti dítěte, jeho nadání a rozumových i fyzických schopností v co nejširším objemu;
 - b)** výchově zaměřené na posilování úcty k lidským právům a základním svobodám, a také k zásadám zakotveným v Chartě Spojených národů;
 - c)** výchově zaměřené na posilování úcty k rodičům dítěte, ke své vlastní kultuře, jazyku a hodnotám, k národním hodnotám země trvalého pobytu, jakož i země jeho původu, a k jiným civilizacím;

- d) přípravě dítěte na zodpovědný život ve svobodné společnosti v duchu porozumění, míru, snášenlivosti, rovnosti pohlaví a přátelství mezi všemi národy, etnickými, národnostními a náboženskými skupinami a osobami domorodého původu;
 - e) výchově zaměřené na posilování úcty k přírodnímu prostředí.
2. žádná část tohoto článku nebo článku 28 nesmí být vykládána způsobem omezujícím svobodu jednotlivců a organizací zřizovat a řídit výchovné instituce. Za všech okolností je však třeba zabezpečit dodržování principů stanovených v odstavci 1 tohoto článku a podmínek, aby vzdělání poskytované těmito institucemi odpovídalo minimálním standardům stanoveným státem.

Článek 30

V těch státech, v nichž existují etnické, náboženské nebo jazykové menšiny nebo osoby domorodého původu, nesmí být dítěti náležejícímu k takové menšině nebo domorodému obyvatelstvu odpíráno právo společně s příslušníky své skupiny užívat vlastní kultury, vyznávat a praktikovat své vlastní náboženství a používat svého vlastního jazyka.

Školský zákon

§ 17

Vzdělávání nadaných dětí, žáků a studentů

- (1) Školy a školská zařízení vytvářejí podmínky pro rozvoj nadání dětí, žáků a studentů.
- (2) K rozvoji nadání dětí, žáků a studentů lze uskutečňovat rozšířenou výuku některých předmětů nebo skupin předmětů. Třídám se sportovním zaměřením nebo žákům a studentům vykonávajícím sportovní přípravu může ředitel školy odlišně upravit organizaci vzdělávání.
- (3) Ředitel školy může mimořádně nadaného nezletilého žáka na žádost jeho zákonného zástupce, a mimořádně nadaného zletilého žáka nebo studenta na jeho žádost přeradit do vyššího ročníku bez absolvování předchozího ročníku. Součástí žádosti žáka, který plní povinnou školní docházku, je vyjádření školského poradenského zařízení a registrujícího poskytovatele zdravotních služeb v oboru praktické lékařství pro děti a dorost (dále jen „registrující lékař“). Podmínkou přerazení je vykonání zkoušek z učiva nebo části učiva ročníku, který žák nebo student nebude absolvovat. Obsah a rozsah zkoušek stanoví ředitel školy.

§ 18

Individuální vzdělávací plán

Ředitel školy může s písemným doporučením školského poradenského zařízení povolit nezletilému žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami nebo s mimořádným nadáním na žádost jeho zákonného zástupce a zletilému žákovi nebo studentovi se speciálními vzdělávacími potřebami nebo s mimořádným nadáním na jeho žádost vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu.

Ve středním vzdělávání nebo vyšším odborném vzdělávání může ředitel školy povolit vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu i z jiných závažných důvodů. Ve středním vzdělávání nebo vyšším odborném vzdělávání povolí ředitel školy individuální vzdělávací plán žákovi nebo studentovi na základě potvrzení, že žák nebo student je sportovním reprezentantem České republiky ve sportovním odvětví, vydaného sportovní organizací zastupující toto sportovní odvětví v České republice, a to v souvislosti s touto skutečností.

§ 19

Ministerstvo stanoví vyhláškou

- a) konkrétní výčet a účel podpůrných opatření a jejich členění do stupňů,
- b) u podpůrných opatření druhého až pátého stupně pravidla pro jejich použití školou a školským zařízením a normovanou finanční náročnost pro účely poskytování finančních prostředků ze státního rozpočtu podle tohoto zákona,
- c) postup školy nebo školského zařízení před přiznáním podpůrného opatření dítěti, žákovi nebo studentovi,
- d) organizaci poskytování podpůrných opatření,
- e) organizaci a pravidla vzdělávání ve třídách, odděleních a studijních skupinách a školách zřízených podle § 16 odst. 9,
- f) průběh a organizaci poradenských služeb školy a činnosti školských poradenských zařízení, základní zásady používání diagnostických nástrojů a pravidla spolupráce školských poradenských zařízení se školami, školskými zařízeními a dalšími osobami a orgány veřejné správy,
- g) náležitosti zprávy a doporučení vydávaných školským poradenským zařízením,
- h) podmínky pro využití asistenta pedagoga a pravidla jeho činnosti a podmínky působení osob poskytujících dítěti, žákovi nebo studentovi po dobu jeho pobytu ve škole nebo školském zařízení podporu podle zvláštních právních předpisů,
- i) náležitosti individuálního vzdělávacího plánu,
- j) náležitosti informovaného souhlasu s poskytnutím podpůrného opatření podle § 16 odst. 4 a 5 a žádosti podle § 16 odst. 9,

- k)** pravidla a náležitosti zjišťování vzdělávacích potřeb nadaných dětí, žáků a studentů, úpravu organizace, přijímání, průběhu a ukončování jejich vzdělávání a podmínky pro přeřazování do vyššího ročníku.

Vzdělávání cizinců a osob pobývajících dlouhodobě v zahraničí

§ 20

- (1)** Občané Evropské unie a jejich rodinní příslušníci mají přístup ke vzdělávání a školským službám podle tohoto zákona za stejných podmínek.
- (2)** Osoby, které nejsou uvedeny v odstavci 1, mají za stejných podmínek jako občané Evropské unie přístup:
- a)** k základnímu vzdělávání, včetně vzdělávání při výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy, pokud pobývají na území České republiky,
 - b)** ke školnímu stravování a k zájmovému vzdělávání poskytovanému ve školském zařízení pro zájmové vzdělávání v pravidelné denní docházce, pokud jsou žáky základní školy, odpovídajícího ročníku střední školy nebo odpovídajícího ročníku konzervatoře,
 - c)** ke střednímu vzdělávání a vyššímu odbornému vzdělávání, včetně vzdělávání při výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy, pokud pobývají oprávněně na území České republiky,
 - d)** k předškolnímu vzdělávání, základnímu uměleckému vzdělávání, jazykovému vzdělávání a ke školským službám podle tohoto zákona, pokud mají právo pobytu na území České republiky na dobu delší než 90 dnů, popřípadě pokud jsou osobami oprávněnými pobývat na území České republiky za účelem výzkumu, azylanty, osobami požívajícími doplňkové ochrany, žadateli o udělení mezinárodní ochrany nebo osobami požívajícími dočasné ochrany.
- (3)** Osoby uvedené v odstavci 2 písm. c) a d) se stávají dětmi, žáky nebo studenty příslušné školy nebo školského zařízení za podmínek stanovených tímto zákonem, pokud řediteli školy nebo školského zařízení prokáží nejpozději při zahájení vzdělávání nebo poskytování školských služeb oprávněnost svého pobytu na území České republiky.

Oprávněnost pobytu na území České republiky se prokazuje dokladem podle zvláštního právního předpisu.

- (4)** Osobám, které získaly předchozí vzdělání ve škole mimo území České republiky se při přijímacím řízení ke vzdělávání ve středních a vyšších odborných školách promíjí na žádost přijímací zkouška z českého jazyka, pokud je součástí přijímací zkoušky. Znalost českého jazyka, která je nezbytná pro vzdělávání v daném oboru vzdělání, škola u těchto osob ověří rozhovorem. Osoby, které se vzdělávaly alespoň 4 roky v přecházejících 8 letech před příslušnou zkouškou ve škole mimo území České republiky, mají právo na úpravu podmínek a způsobu konání zkoušky ze zkušebního předmětu český jazyk a literatura u společné části maturitní zkoušky tak, aby byla zachována rovnost přístupu ke vzdělání. Ministerstvo stanoví prováděcím právním předpisem podrobnosti.
- (5)** Pro žáky, kteří jsou dětmi osoby se státní příslušností jiného členského státu Evropské unie, a kteří na území České republiky, kde taková osoba vykonává nebo vykonávala pracovní činnost v základním pracovně-právním vztahu nebo samostatně výdělečnou činnost, nebo na území České republiky studuje, anebo získala právo pobytu na území České republiky z jiného důvodu dlouhodobě pobývají a kteří plní povinnou školní docházku podle tohoto zákona, zajistí krajský úřad příslušný podle místa pobytu žáka ve spolupráci se zřizovatelem školy
- a)** bezplatnou přípravu k jejich začlenění do základního vzdělávání, zahrnující výuku českého jazyka přizpůsobenou potřebám těchto žáků,
 - b)** podle možností ve spolupráci se zeměmi původu žáka podporu výuky mateřského jazyka a kultury země jeho původu, která bude koordinována s běžnou výukou v základní škole.

Co jsou mé silné stránky?

Jaké mé vlastní znalosti či dovednosti mohou (nebo mohly) pomoci někomu dalšímu, mému okolí nebo společnosti jako takové?

V čem bych chtěl/a podpořit rozvoj svého blízkého či vzdáleného okolí nebo naší společnosti?

V čem vynikám?

V čem jsem docela dobrý/á?

Jaká témata z těch debatovaných v minulé aktivitě mě nejvíce zajímají a nejvíce bych je chtěl/a změnit, ať už na úrovni školy, blízkého okolí, města, ČR nebo světa?

Jaká jsou témata, která bych chtěl/a ovlivnit?

Název našeho občanského hnutí / naší skupiny aktivních občanů:

.....

Téma:

Pár slovy, max. jednou větou, popište téma, kterému se vaše skupina věnuje.

.....

.....

Popis problému / situace a argumenty, proč se tomu věnovat:

V několika větách představte, proč je právě toto téma potřeba řešit – v čem je problém, co nefunguje, co je potřeba zlepšit apod.

.....

.....

.....

.....

Cíle:

Čeho konkrétního byste chtěli svým projektem dosáhnout? Co konkrétního byste chtěli změnit? Myslete na to, aby cíl nebo cíle byly opravdu reálné a dosažitelné.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Časový plán a rozvržení aktivit:

Kdy by se mělo začít s realizací projektu? Čím začnete a čím budete pokračovat? Jak na sebe jednotlivé aktivity budou navazovat a kdy byste chtěli být hotoví?

.....

.....

.....

.....

Co to bude stát:

Bude to něco stát? Pokud ano, kolik? Napište celkovou částku i konkrétní položky rozpočtu.

.....

.....

.....

.....

Kdo si co vezme na starost:

Domluvte se a rozdělte si role a úkoly – kdo co připraví/vymyslí/zpracuje samostatně, na čem se budete podílet všichni apod. Každý ze skupiny by měl mít nějakou roli a úkol, ale zkuste si je rozdělit tak, aby každý mohl dělat to, co ho baví, v čem je dobrý, nebo v čem by se chtěl zdokonalit.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Vojta chce zorganizovat ve třídě sbírku nepotřebných hraček pro děti z místního dětského domova. V jeho třídě je 25 spolužáků a školu mívají každý den od 13:30. Učitelé v jeho škole jsou podporující, jen je třeba se s nimi vždy domluvit s předstihem. Často se do aktivit školy zapojují i rodiče a ostatní třídy.

Kde může sbírku udělat?

Kdy může sbírku uspořádat a na jak dlouho? Bude to jedno odpoledne, nebo třeba celý týden?

Komu všemu musí o sbírce říct, aby mohla proběhnout v pořádku?

Jak se bude domlouvat s dětským domovem?

Jak bude místo vypadat po skončení sbírky?

Jak dostane hračky k dětem do dětského domova?

Co všechno může sbírku pokazit? Jsou tady nějaká rizika?

Jak moc dopředu je třeba tyto věci začít řešit?

Tereza chce ve škole vytvořit vánoční strom s hezkými a pozitivními vzkazy namísto ozdob. Každý, kdo by potřebovat povzbuzení, by ke stromu přišel a mohl si jakýkoliv vzkaz přečíst. Aby se strom se vzkazy mohl uskutečnit, potřebuje, aby o něm vědělo co nejvíce žáků a učitelů, kteří by svými vzkazy přispěli. Jak o stromu Tereza informuje ostatní žáky a učitele ve škole?

Jak pozvat spolužáky ze třídy? Jak pozvat ostatní žáky ze školy?

Jak pozvat například učitele?

Jak nejlépe komunikovat účel akce?

Které věci je potřeba zdůraznit?

Jakými způsoby či médii lze o stromu informovat?

Kdy je nejlepší o stromu informovat, když chci akci uspořádat za 3 týdny?

Je potřeba se připomínat, nebo stačí informovat jednou?

Markéta chce společně se svojí třídou uspořádat ve škole vánoční jarmark pro rodiče i ostatní třídy a pomoci tak místnímu útulku. Vánoční jarmark se bude konat jedno odpoledne přímo v prostorách školy. Zatím přesně neví, jakým způsobem jarmark a jeho program připravit.

Co se bude na jarmarku nabízet?

Jak budou návštěvníci „platit“? Budou se vybírat peníze do kasičky a ty se pak věnují útulku, nebo budou lidé nosit jako platidlo např. konzervy či pamlsky?

Jak se zajistí dostatek zboží? Bude na jarmarku k prodeji domácí upečené cukroví, budou nabízet žáci čaj?

Připraví nějaký doprovodný program? Koncert školního sboru? Výstavu děl z hodin výtvarné výchovy, zaměřených na opuštěná zvířata?

Jak dlouho bude program trvat?

Co na programu nesmí chybět, aby to bylo co nejzajímavější pro rodiče i žáky?

Jak moc dopředu je třeba tyto věci začít řešit?

STÁT	JAK SE V ZEMI VLÁDNE?	JAK SE STAVÍ KE SVOBODĚ SLOVA?	JAK PROBÍHÁJÍ VOLBY?	JAK JE V ZEMI ROZDĚLENA MOC?	STAV LIDSKÝCH PRÁV V ZEMI?	POLITICKÉ STRANY?
DINOTOPIE	vládne především samozvaný diktátor, který má naoko parlament	když půjdu protestovat proti vůdci státu, zavřou mě	občané volí volitele a tyto jejich zástupci pak volí prezidenta a parlament	o všem se rozhoduje jen na úrovni státu	lidská práva nejsou státem nijak zaručena	v parlamentu je obvykle 3-5 politických stran
WAKANDA	vládne totalitní strana	omezeno trestním zákoníkem (nelze nabádat k terorismu, nenávisťi apod.)	velmi (možná až příliš) častá referenda - o většině věcí hlasují všichni občané	nějaké rozhodovací pravomoci mají stát, obce a kraje	na práva menšin se vůbec nedbá	extrémně mnoho malých politických stran, které soupeří o moc
ARAMAN	největší moc má dvoukomorový parlament	sociální síť nereguluje příspěvky uživatelů	volí všichni, ale volby jsou zmanipulované	každý si dělá co chce, stát nic neorganizuje ani nekontroluje	většina bere při rozhodování ohled na práva menšin	dvě silné politické strany, které se střídají u moci
REPUBLIKA KALI	absolutistický panovník a jeho rodinná dynastie se slabým parlamentem	sociální síť omezují rasistické, extrémistické, sexistické aj. projevy uživatelů	dědičné právo na moc, k volbám nedochází	fungují nezávislé soudy, moc výkoná i zákonodárná	práva menšin jsou upřednostňována nad právy většiny, všechno je hyperkorektní	jedna silná strana u moci, která potlačuje ostatní strany
EFEBE	největší moc má volený prezident	média jsou kontrolována a cenzurována	občané volí prezidenta, parlament, zastupitele v regionech a ve městech	veškerou moc má v rukou vládnoucí jednotlivec, moc není nijak rozdělena	práva mají všichni lidé stejná a jsou zaručena listinou základních práv a svobod	v zemi mají hlavní slovo populistické antisystémové strany

Vyber si stát

STÁT	JAK SE V ZEMI VLÁDNE?	JAK SE STAVÍ KE SVOBODĚ SLOVA?	JAK PROBÍHAJÍ VOLBY?	JAK JE V ZEMI ROZDĚLENA MOC?	STAV LIDSKÝCH PRÁV V ZEMI?	POLITICKÉ STRANY?
DINOTOPIE						
WAKANDA						
ARAMAN						
REPUBLIKA KALI						
EFEBE						

